

Izjava, izvešila, poudarila, vsak dan zjutraj. Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, L nadstropje. Dopolnje pošiljajo uredništva. N. ejska knjižnica, plačila ne sprejemajo. Rokopisne, ne vračajo. — Odgovoril na pismo Prof. F. Peric. — Lastnik tiskarne Edinost. Tisk tiskarne Edinost. M. 1111 znanja za mesec L 7.—, 3 mesecev 1950, pol leta L 32.— in celo leto za izdajanje mesečno 5 lir več. — Uredništvo in uprava št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglas se računa po stroški ene kolone (72 mm.). — Oglas trgovcev in obrtnikov po 40 cent. osmrtniki, zahvale, poslanice in vabila po L. —, oglas denarnih zavodov po L. 2. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L. 2. — Oglas, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, L nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Zločinci — brez zločinov

Puljska «L'Azione» je priobčila te dni neki dopis iz Buzeta, v katerem dopisnik pripoveduje, kako so orožniki pridno na delu, da v «crnih listih policije» ugotovijo vse Hrvate, «specializirane» v sovražstvu proti Italiji! To da so izzivali, ki not in dan, javno in po hišah svojih skrivnice, «kompromitirajo» in «konspirirajo» proti državi!

Potem pa priznava, da izvršene preiskave niso bile in niso mogle biti vse uspešne, ker se ti najemniki «tujinca» — ki da jih podpira, tujinec, jim donaja na mejo navodila, pred vsem pa denarna sredstva, ter jim vcepja prazne nade — ker se ti sovražniki domovine skrivajo v temi skupnosti hrvaških ljudi. Niso mogli torej — nadaljuje dopisnik — zaslediti, kje so skrivali dokumente, orožje in sploh dokazi o protidržavni delavnosti teh izrednostov, ki so se vgnezdili vsepovsod!

Oddahnimo se malo! Kajti ni lahko kar sproti prebaviti toliko neskladnosti in nesmiselnosti, kolikor jih je dopisnik stlačil v te kratke stavke. Pomislite le! Nič niso našli onih izdajalskih listin, tistega skrčnega orožja, sploh tistih dokazov za protidržavno rovarjenje istinskih Hrvatov, vendar se je orožnikom posrečilo, da so ugotovili zločince in izdajalce! Nima dokazov za zločin, vendar so ugotovili zločince! Pa še več! Zločinci niso le poedine osebe, marveč vsa hrvaška skupnost! Kajti ta je kriva, da ne morejo najti dokazov o izdajalstvu proti državi! Z eno besedo: ali je zločin, ali ga ni, to je postranska stvar, glavno je, da pridejo zločinci na «črne liste policije»! To je višek vseh viškov, ki rekel nekdo. Taka policija in taka kazenska justica bi bila unicum v življenju pravih držav vseh sveta. Uverjeni smo, da tudi voditelji sodne uprave in javne varnosti v naši državi odločno odklanjajo tak samo misel, da bi se mogla uveljavljati taka praksa za izsledovanje državnih zločincev. Taki načini se morejo zdeli dopustni le v glavih ljudi brez vsake logike, brez vsakega pravnega čuta, pa tudi brez vsake misli na ugled lastne države. Taki ljudje so skoro patološki pojavi, ker jim je sovražstvo proti našemu narodu, pohlep, da bi črnili to naše ljudstvo in ga spravljali v nesrečo, zati vsako blago čustvo, vsak čut pravičnosti do človeka drugega plemena. To so ljudje, ki jih je povsem zajela plemenska blaznost. Sveto služimo sveti domovini! — pravi naš pesnik. Ti ljudje — kakršni je recit dopisnik — si pa domnevajo, da služijo stvari domovine in ugledu svojega naroda s svojim narodnim besnilom in divjanjem proti lastnim državljanom drugega plemena. Zato so v resnici le nevarni in pogubni tudi za svojo državo, ker s svojim besnilom vzbujajo domneve o njej, ki jo morajo spravljati v najneugodnejšo luč pred civiliziranim in pravno čutečim svetom, v domnevo namreč, da za drugorodne državljane ni v nji pravice in pravne zaštite.

Drastičen primer za to daje bužetski dopisnik v listu «L'Azione». Ni mu dovolj, da svoje lastne državljane — brez vsakih konkretnih dokazov — kleveta kot sovražnike države in hujša oblastva proti njim, marveč sila strup klevete tudi proti sosednji državi in jo obdoljuje nelojalnosti in sovražnih mahinacij. Tako ponoreli so ti ljudje, da se ne zavedajo, kako pogubno je tako žaljenje za koristi lastne države. Žalijo krvavo sosedno državo, s katero živi Italija v prijateljskih odnosih in si ravno sedaj prizadeva na pogajanjih, da bi se ti odnosi še spopolnili in poglobili v neizmerno korist tudi italijanske države. Najprostejši možgani pa morejo razumeti kako morejo tako žaljenja kvariti onkraj meje razpoloženje za rečeno poglavitost in razširitev začeljenih prijateljskih odnosov, in čim razsežnejših gospodarskih stikov.

Ti zbesneleži ne preganjajo našega naroda v italijanski državi morda zato, ker bi bil v resnici sovražnik državi. To je le zločin, ki ga predvaja. Preganjajo, zasledujejo in obrekujejo ga edino zato, ker ga sovražijo, ker ga hočejo udušiti in mu ubiti narodno dušo. Sovražijo ga edino zato, ker hoče ostati zvest svojemu rojstvu, ker ljubi svoj jezik, ker se ne otreči svoje narodnosti, ker hoče živeti svojo narodno življenje, ker hoče, naj država spoštuje njegova čustva in njegove pravice in mu prizna položaj enakopravnih državljanov!

Zato in edino zato — saj priznava dopisnik v «L'Azione» sam, da ne morejo najti nikakih dokazov za njegovo pretežno izdajstvo — ga sovražijo. Zato in edino zato postavljajo naše ljudstvo na «črne liste policije»! Visa dosedanja izkustva nam govorejo sicer drugače — naj se odredimo vsaki nadi v tem pogledu — vendar se obračamo vnovič do odgovornih činiteljev, da zaukažejo svojim podrejenim organom naj ne nastavljajo svojih uses takim klevetniškim, naj ovačuhom zaključijo, da bodi že enkrat konec takemu policijskemu ovačuhstvu, ker je državni tudi brez njih, s svojim mogočnim aparatom, dovolj močna, da se more braniti pred — resničnimi nevarnostmi!

Aretacije komunistov v Tunisu
TUNIS, 11. Na predlog državnega pravdnštva so bili danes aretirani trije komunistični agitatorji.

Uvedba carine na sladkor

sklenjena v ministrskem svetu
RIM, 11. Danes zjutraj se je zopet sestel ministrski svet, ki je nadaljeval razpravo o vprašanju carine na sladkor ter prešel pri tem na posamezna razdobja te carine od leta 1921 do danes.

S splošno tarifo carin, odobreno s kr. ukazom-zakonom od 9. junija 1921., št. 806, je bila temeljna carina na sladkor določena na 18 lir v zlatu in 18 lir v zlatu poviška (t. j. po sedanjem tečaju 167.04 lir v papirju); kr. ukaz-zakon od 23. marca 1922, št. 434 je pustil temeljno carino neizpremenjeno, povišek se je tedaj pa znižal od 18 lir na 12.60 (vse skupaj torej 141.98 lir v papirju), pozneje je kr. ukaz od 28. januarja 1923, št. 218 še znižal ta povišek na 3.60 lir v zlatu (temeljna carina in povišek skupaj 100.22 lir v papirju). Končno je kr. ukaz-zakon od 11. julija 1923, št. 1545 določil temeljno carino na 9 lir v zlatu, pristevši k temu 9 lir poviška (enako 83.52 liram v papirju), medtem ko je bila ta carina že odpravljen s kr. ukazom št. 216 od 2. maja.

Ministrski svet je uvidel, da je treba to vprašanje definitivno rešiti, ter sklenil zopet uvesti temeljno carino na sladkor v znesku 9 lir v zlatu za kvintal, t. j. 41.76 lir v papirju. Ministrski svet je tudi ukinil potrebno, da se od danes do 31. julija ustanovljene količine sladkorja ne bodo prodajale po višjih cenah od sedanjih.

Ministrski svet se je potem bavil s posli tekoče uprave.

Zaplenba listov
RIM, 11. Danes je bila zaplenjena «Voce Repubblicana», glavno glasilo italijanske republikanske stranke. Tudi prva izdaja lista «Popolo» je bila zaplenjena.

Vladna kriza v Prusiji rešena

Dr. Marx ministri predstojnik.

BERLIN, 11. Pri večerajšnji drugi politivi pruskega ministrskega predsednika, ki je postala potrebna, ker prvič izvoljeni dr. Braun ni mogel sestaviti delazmožne vlade, je bilo oddanih 444 veljavnih glasov. Od teh je prejel bivši dr. kancelar dr. Mart (centrum) 219 in pristaja ljudske stranke v. Richter 153 glasov. Med obema je prišlo do ožje volitve, ker nobeden ni dobil polovice oddanih glasov. Ožje volitve so izpadle v prid dr. Marxa, ki je bil tako izvoljen za pruskega ministrskega predsednika.

BERLIN, 11. V nemško-konfederalnih krogih izjavljajo že vnaprej, da se bo tudi dr. Marxa misija ponesrečila, ako bo vztrajal na politiki srednje linije, ki jo je vodil kot državni kancelar. Dr. Marx sam ne prikriva, da nima mnogo vere v svoj uspeh, izjavlja pa, da je smatral za svojo dolžnost sprejeti poziv svoje stranke in da hoče poskusiti vse, da spravi situacijo z mrtve točke in tako odstrani sicer neizbežno potrebo novih volitev. Marx hoče predvsem poskusiti dobiti stike z nemško gospodarsko stranko, ki tvori levo krilo ljudske stranke in ne odobrava tesne koalicije z nacionalci, ki jo je osnoval dr. Stresemann. Ako ta skupina podpre Marxa, mu bo omogočena sestava vlade na podlagi weimarske ustave.

Pred Marxom so ponudile pruske koalicijske stranke ministrsko predsedništvo tudi deželniemu glavarju renske province, dr. Horionu, ki pripada centru. Horion pa je ponudbo odklonil.

Komunisti napadli katoliško zborovanje v Marseillen

Nad 100 ranjenih in 2 mrtva

PARIZ, 11. Včeraj se je vršilo v Marseillen zborovanje, ki ga je organizirala zveza za obrambo vere pod predsedstvom generala Castelnau-a. Levičarske organizacije in različne strokovne zveze so napele vse sile, da preprečijo zborovanje. Marseilleski župan je dal nalepiti proglase, ki so pozivljali meščane k miru in redu, a obenem silno napadali zvezo katoliške akcije. Že ob 19. uri so odkorakali socialistični in komunistični manifestanti proti gledališču, kjer bi se imelo vršiti zborovanje katoličanov. Tu so naleteli na močne policijske oddelke, ki so skušali razpršiti demonstrante.

Tekom prerivanja so demonstranti oddali več revolverskih streljav in ranili trojico policistov. Začeli so tudi pretepati osebe, ki so se bližale zborovalnim dvoranam. Kljub temu se je vršilo zborovanje katoliške lige ob navzočnosti 4 tisoč oseb. Kot glavni govornik je nastopil general Castelnau, ki je pojasnil zborovalcem, da se morajo vsi katoličani Francije združiti v enotno falango v svrhu obrambe vere. V tem smislu je bila odobrena tudi resolucija koncem zborovanja.

Ko so se zborovalci začeli razhajati, so se razvili ponovni incidenti v ulici du Paradis in des Princes. Tudi v predmestju Castellane so navahili komunisti in socialisti na katoličane, ki so se vračali z zborovanja. Tekom vseh napadov je bilo ranjenih nad 100 oseb, večina na glavi. Med ranjenici se nahaja tudi več duhovnikov. Eden izmed ranjenecv je zadobil tako težke poškodbe na glavi, da je umrl v bolnici vsled izkrvavitve. Policija je izvedla več aretacij. Dogodki so napravili v mestu mučen vtis. Kakor zatrjujejo poslednje vesti, je do sedaj podlegla dobljenim poškodbam dvojica ranjenecv. Policija je do gnala, da je pri napadu streljal na katoliške pristaje Italijan Riccardo Caretti.

Katoliško zborovanje v Rouenu
PARIZ, 11. V Rouenu se je vršilo veliko zborovanje katoliških pristavev. Kot govorniki so nastopili trije poslanci. Sklenjena je bila resolucija, ki zahteva, da Francija še nadalje vzdržuje poslanstvo pri Vatikanu.

Francosko-italijanska pogajanja

glede Italijanov v Tuniziji.
PARIZ, 11. Italijanski poslanik baron Romano Avezzana je bil danes sprejet pri Herriotu in je dal časa konferenci z njim o vprašanju francosko-italijanskih pogajanj glede položaja Italijanov v Tuniziji. Ta pogajanja se bodo začela v najkrajšem času, vprašanje Italijanov v Tuniziji bo pa pretresala tudi komisija za tunijske zadeve, ki se je pred kratkim ustanovila.

Protikomunistično gibanje v Grčiji

Delavske organizacije obsojajo postopanje komunistov

ATENE, 11. Zastopniki številnih delavskih organizacij so objavili izjavo, v kateri najodločneje obsojajo postopanje grških komunistov. Ustanovljena je bil tudi poseben odbor delavskih zastopnikov, ki bo sporazumno z vlado urejeval vsa delavska vprašanja. Po vsej državi se vršijo protikomunistična zborovanja, ki jih je organiziralo kmečko ljudstvo.

Nov grško-turški spor

PARIZ, 11. Med Turčijo in Grško je nastal nov konflikt. Člen 14 lausanneske mirovne pogodbe prepušča namreč otoka Imbros in Tenedos turški suvereniteti pod pogojem, da prizna Turčija otokoma lokalno samoupravo in tudi domačo policijo. Turčija pa sedaj ne dovoljuje več povratka Grkom, ki so po grškem porazu v Mali Aziji pobegnili z obeh otokov. Vrh tega so lokalne oblasti in policija še vedno turški. Turki so vseh tega zapeli vse grške šole in zaplenili posestvo odsotnih Grkov. Grška vlada je v svrhu ureditve tega konflikta poslala Venizelosa z jasnimi direktivami v Pariz.

Grško-turški spor ublažen

CARIGRAD, 11. V turških diplomatskih krogih vlada uverjenje, da je konflikt z Grčijo v glavnem poravnana. Velevladi delajo na to, da sporazumno z Grčijo in Turčijo definitivno uredijo vprašanje carigradskega patrijarhata.

Zinovjev pravi, da pripravljajo zavezniški napad na sovjetsko Rusijo

BERLIN, 11. Kakor poročajo moskovski listi, je imel Zinovjev daljši govor o splošnem položaju sovjetske Rusije, tekom katerega je med drugim naglasil tudi sledeče: Naši sovražniki, ki jim načeljuje Anglija, se pripravljajo, da napadejo z orožjem sovjetsko Rusijo. Uspešna obramba pred sovražniki je predvsem odvisna od gospodarskega razmaha, od vztrajne komunistične propagande med vojaštvom, od zadržanja vzhoda napram imperijizmu zapadnih držav in tesne združitve kmetov in delavcev sovjetske Rusije.

Proračun mesta Pariz

PARIZ, 11. Proračun mesta Pariza, ki se zaključuje brez deficita, izkazuje prejemkov in izdatkov 1,546,043.000 frankov in razpolaga še z rezervo 4,209.000 frankov, ne da bi bilo treba povisati davke. V izdatkih je obsežna vsota 85 milijonov frankov za zboljšanje plač mestnim nastavljenecem.

Proces proti komunističnemu novinarju

TUNIS, 11. Danes se je vršil pred kazenskim sodiščem proces proti Finidoriu, glavnemu uredniku komunističnega glasila «L'Avenir Social», ki je objavilo v nekem članku več napadov proti protektoratskim oblastim. Komunistični poslanec Berthon, ki je prispeval v Tunis v svrhu zagovarjanja Finidorijske, je v svojem obrambnem govoru silno napadal protektoratske oblasti. Sodisce je obsodilo Finidorijske na 12 mesecev zapora in na denarno kazen 2000 frankov.

Društvo narodov veruje v obnovo Avstrije

BASEL, 11. Finančni odbor Društva narodov, ki zaseda točasno v Zenevi, je proučil poročilo glavnega komisarja za Avstrijo dr. Zimmermanna in zastopnikov avstrijske vlade o razvoju načrta za finančno obnovo in o izvrševanju zeneških dogovorov od septembra prejšnjega leta. Odbor je vzel na znanje, da je del takrat sklenjenih ukrepov danes dovršen čim, pripomnil pa je, da parlament ni še sprejel proračuna za leto 1925., kakor niso bili še sprejeti zakoni za gotovo finančne reforme. Odbor je tudi priporočil razne določbe glede finančne kontrole s strani vlade in računskega dvora s sodelovanjem komisarja Društva narodov.

Predsednik Termeulen je pred začetkom seje izrazil prepričanje finančnega odbora Društva narodov, da ima avstrijska vlada trdno voljo nadaljevati pot izvrševanja svojega programa in to toliko glede ravnanja v proračunu, kolikor za gospodarski razvoj države.

Podmorski kabel Italija-New-York

RIM, 11. Kakor je na večerajšnji seji senata sporočil minister za promet, Ciano, je bila vzpostavljena zveza Italija-New-York potom podmorskega kabla. V nedeljo, 22. t. m., se bo vršila v Anziju uradna otvoritev prometa na tej novi zvezi. Svečanosti bo prisostvoval tudi ministrski predsednik Mussolini.

Italijanski parnik se potopil

V Jonskem morju — 23 mož utonilo
DUNAJ, 11. Brzojavljajo iz Aten, da se je italijanski parnik «Sara» z 2500 tonami cementa potopil nedaleč od Krfa na poti v Patras. 23 mož posadke je utonilo. Skušali so se rešiti v dveh čolnih, ki sta bila pa zajeta od vrtnice, ki ga je ladja naredila ob potopitvi. Nek angleški mornar, ki je skočil v morje, se je rešil s plavanjem.

Novo življenje v beograjskem parlamentu

SESTANEK ODBORA OPOZICIONALNIH STRANK — RADIČ ZA PARLAMENTARNO ABSTINENCIO OPOZICIJE — PRED NOVIMI VOLITVAMI NA HRVATSKEM?

BEOGRAD, 11. (Izv.) Danes je bilo nekaj več živahnosti v narodni skupščini, ker je priseljo v Beograd že večje število novih poslancev. Pašić se je tekom dopoldneva razgovorjal z ministroma Vukičevićem in Krsto Milešićem. Nato je sprejel neko deputacijo iz Rume, katero je poslal znani radikal Zarko Miladinović z narativom, da zaprosi Pašića, da bi se odrekel srezkemu mandatu v korist Miladinovića. Zdi se, da Pašić ne bo ugodil tej prošnji, ker mora v smislu volilnega kompromisa odstopiti svoj banjaški mandat sam dem. Kesmaninoviću, dočim namerava beograjski mandat prepustiti svojemu tovarišu iz mladih let in soustanovitelju narodno-radikalne stranke Ljubi Žizkoviću, ki se je po 20 letih zopet vrnil v politiko.

Za jutri je napovedana seja državnega odbora, ki ima nalogo urediti ves volilni material iz vseh volilnih okrožij. Zanimiva je okolnost, da so prispele v Beograd najprej spisi iz volilnih okrožij Ljubljana-mesto in Ljubljana-Novo mesto.

Jutri se vrši v Beogradu tudi seja šefov opozicionalnega bloka in je dr. Korošec že odpotoval preko Zagreba v Beograd. V Zagrebu so se mu pridružili predstavniki HRSS, dočim prispe dr. Spaho še-le jutri.

Kakor se doznava, je Radić — obveščen o zmagi Nar. bloka na volitvah — naročil Trumbiću, da morajo šefi opozicije na jutrišnji seji razpravljati o parlamentarni

abstinenca. Politični krogi pa so prepričani, da predstavlja ta abstinenca samo grožnjo opozicije pred absolutno večino vlade. V vladi se ta mahinacija opozicionalnega bloka motri povsem ravnodušno in sploh vlada v beograjskih krogih prepričanje, da se bo opozicija vzdržala dela v skupščini le v slučaju, ako se bodo razveljavili vsi mandati razpuščene HRSS. Resnica je, da vlada prav resno pretresa vprašanje, ali se naj mandati HRSS predložijo verifikacijskemu odboru v razveljavljenje ali ne. Glede mandatu vodstva HRSS vlada splošno prepričanje, da bodo isti razveljavljeni. Obenem pa misli vlada predlagati, da bi se razveljavili vsi ostali mandati radičevcev, nakar bi se razpisale na Hrvatskem nove volitve. V krogih Nar. bloka se o tej zadevi intenzivno razpravlja, vendar pa bi bilo glede definitivnega stališča vsako uganjanje preuranjeno.

Jugoslovensko-grška pogajanja

BEOGRAD, Včeraj se je sestel predsednik jugoslovenske delegacije za pregovore z Madžari dr. Perić z predsednikom madžarske delegacije Wodianerjem, ki se je povrnil danes iz Budimpešte. Popoldne sta obe delegaciji nadaljevali proučevanje železniških tarifov.

Dinar zopet raste

BEOGRAD, 11. (Izv.) Po zmagi Nar. bloka je začel dinar na vseh borzih zopet rasti.

smatra, da je mogoče, da se bodo na podlagi teh predlogov pričela nova pogajanja za sklep trgovinske pogodbe.

Smrt romunskega učenjaka

BUKAREST, 11. V Jassy-u je umrl tudi v inozemstvu znani dekan juridične fakultete prof. dr. Demeter Alexandrescu. Dr. Alexandrescu je spisal številna juridična dela ter sestavil največji komentar za meščanski zakonik. Romunija je z njim izgubila zelo zmožnega učenjaka.

Sedem smrtnih obsodb v Leningradu

proti nepoštenim uradnikom
RIGA, 11. Po 27-dnevni razpravi je razsodišče v Leningradu obsodilo na smrt sedem od 26 visokih uradnikov sovjetskega podjetja z usmjen, kateri so bili obtoženi radi nepravilnosti in sluzbi. Med obsojenimi na smrt je ravatelj podjetja Gorodinsky. Drugi štirje obtoženci so bili obsojeni na 8 let samevanja v ječi, ostali so dobili manjše kazni.

Pojasnilo gosp. senatorju Mosconiju

(Iz duhovniških krogov.)

V svoji knjigi piše senator Mosconi, bivši generalni civilni komisar v Trstu, o slovanski duhovščini v Juljski Krajini to-le: «V učiteljskih naj se skubi za obrazovanje duše. Naj le govornijo slovansko, poučujejo pa naj v italijanskem duhu. Isto velja glede duhovnikov, ki naj prihajajo iz semenišč ne kot irendentistični politiki, marveč kot oznanjevalci ljubezni in mira. Marsikaj se je že storilo v tem smislu, posebno za učitelje. In še več bi se bilo storilo, če ne bi bilo nedostajalo sredstev. Ko sem se nahajal nasproti nepopoljšljivi rovarjem, duhovnikom in učiteljem, sem brezobzirno ukrepal potrebno. Iz šole in cerkve bo mogla prihajati v bodoče največja pomoč za delo pomirjenja in pobratenja.» (Glej «Edinost» št. 25. z dne 29. jan. 1925. na drugi strani, tretja kolona od zgoraj).

Tu nam torej g. senator Mosconi narekuje, da naj poučujemo v italijanskem duhu. Imenuje nas irendentistične politike, ki ne oznanjamo ljubezni in mira. Očita nam, da smo nepopoljšljivi rovarji, in govori kakor da do zdaj ni prihajala iz cerkve pomoč za delo pomirjenja in pobratenja.

Vse to je pravzaprav grda in gorostasna žalitev, vendar nas prav nič ne vznemirja, ker smo je vajeni, saj je že stereotipna. Povemo pa g. Mosconiju, ker je to stvar načelne važnosti, da slovanski duhovniki nikdar ne bomo poučevali v italijanskem duhu, ampak vedno in edino v katoliškem duhu. Saj mi smo služabniki katoliške Cerkve, služabniki božjega kraljestva na zemlji, ne pa kakšega posvetnega kraljestva. Mi bomo oznanjevali ljubezen in mir med vsemi ljudmi in med vsemi narodi, kakor zahteva katoliški duh. In katoliški duh nas uči, da smo vsi narodi pred Bogom popolnoma enakoveljavni in enakopravni. Odrsenik sveta je zapovedal njegove nauke oznanjevati vsem narodom brez nikake izjeme: «Idite in učite vse narode», in sicer v njegovi resnici in njegovem duhu. In le po tej resnici in po tem duhu bo on sodil vse ljudi in vse narode. V dolini Jozafat se bo g. Mosconi o tem do dna prepričal. Božja volja je, da vsi ljudje in vsi narodi spoznajo Boga in kate-rega je poslal Jezusa Kristusa, da vsi postanejo kristjani, da vsi postanejo nebeski prebivalci. Idite in učite vse narode, ne da postanejo Italijani ali Slovani ali Nemci itd., ampak da bodo vsi kristjani in da pridejo v nebesa. Pred Bogom ne velja en Italijan prav nič več, kot en Slovan, en Nemec prav nič več, kot en Francoz, Bog ne bo sodil prav nobenega človeka, v ko-

Japonska vlada odobrila rusko-japonsko pogodbo

TOKIO, 11. Japonska vlada je odobrila besedilo rusko-japonske pogodbe in jo je potem predložila v odobritev zasebnemu svetu.

Novi izgoni grških duhovnikov iz Turčije

CARIGRAD, 11. V prihodnjih dneh bo izgnanih zopet 15 grških duhovnikov.

Zvišanje krušnih cen v Švici

BERN, 11. Švicarska socialistična stranka in strokovna zveza sta protestirali pri državnih oblastih proti zvišanju krušnih cen. V Švici so se namreč zvišale cene kruha za 5 centimov pri kilogramu.

Žrebanje zakladnih bonov

RIM, 11. Pri generalnem ravnanstvu državnih dolgov se je vršilo danes žrebanje zakladnih bonov četrte serije. Dobitek L 100.000 je zadela srečka št. 763.343; dobitok L 50.000 srečka št. 799.750; dobitok L 10.000 srečka št. 768.918 in štiri dobitke po L 5000 so zadele srečke št. 993.495, št. 1.855.788, št. 1.881.898, št. 1.387.508.

Silna nevihta na Nizozemskem

LONDON, 11. Včeraj je divjala po vsej Nizozemski silna nevihta, ki so jo spremljali lahki potresni sunki. Nevihta je povzročila težke poškodbe na stavbah in brzojavnih napeljavah. Zgorela je tudi več hiš.

Angleško posredovanje glede izгона patrijarha

LONDON, 11. Pričetkom današnje seje zgornje zbornice je interpeliral knezoškof iz Canterburyja vlado glede izгона grškega patrijarha iz Carigrada. Lord Curzon mu je pojasnil stališče grške in turške vlade ter naglasil, da bo angleška vlada v popolnem sporazumu z zavezniški delovalna na to, da se zadeva reši v zadovoljstvo obeh prizadetih delov.

Nova trgovinska pogajanja med Anglijo in Rusijo

LONDON, 11. «Westminster Gazette» doznava, da se bo Rakovski še tekom tega tedna vrnil v London ter prinesel nove predloge za ureditev vprašanja ruskih dolgov Angliji. List

Liko je bil te ali ene narodnosti, ampak v kolikoli je bil kristjan.

Da je toliko različnih jezikov in narodnosti na svetu, je to gotovo velika strašna kazna, s katero je Bog udaril nepokorno slovesstvo. Koliko zla in gorja manj bi bilo na svetu, če bi vse slovesstvo bilo samo enega jezika in ene narodnosti! Od druge strani pa je gotovo bila izredna volja božja, da se vse slovesstvo razdeli v različne narode, da bi se tako čedalje bolj kazala nedosegljiva modrost in nepojmljiva previdnost božja, da bi ljudje imeli priložnost razvijati različne čednosti in kreposti in v njih medsebojno plemenito tekmovali zlasti pa v medsebojni ljubezni in miroljubnosti, pravičnosti in dobrohotnosti. Zato tudi Odrisenik sveta ni odpravil različnosti jezikov in narodov, ampak je slovesno na novo sankcioniral pravico do obstoja vsem narodom in jih pozval k večnemu cilju, za katerega je človeški rod ustvarjen. In zato tudi mi Kristus nikjer in nikdar niti črnih, niti najhujših nepovolno namignil proti katerikoli narodnosti, ampak je vse narode objel brez najmanjše razlike z enako ljubeznijo. Idite in učite vse narode!

Katoliška resnica in katoliški nauk je torej, da po božji volji in modrosti in previdnosti obstajajo vsi narodi in da ima vsak narod pravico do obstoja, do svojega individualnega razvijanja in napredovanja. Vsak človek je po božji volji dolžan svoj lastni jezik ljubiti in gojiti, a vse druge spoštovati in ceniti, nobenega pa ne zaničevati. In noben narod ne sme in nima pravice drugega v njegovem obstoju ogroziti in njegovega razvijanja in napredovanja ovirati in preprečevati. Hudobno in smrtno pregrešno je, ako kateri človek svojega sočloveka sovraži samo radi tega, ker govori drugačen jezik, kot on. In pedlenko zlobno je, ako mu radi tega dela krivico, ga zatira in preganja in mu povzroča žalost in trpljenje. In pravcato hudičovo delo je, ako kdo svojega sočloveka ovira in brani spoznavati Boga in njegove nauke v njegovem jeziku in mu služiti v njegovem jeziku. Landate Domini omnes gentes, laudate eum omnes populi! To je katoliški duh.

Pri vsakem človeku je narodnost nekaj čisto slučajnega, akcidentnega. Če bi bil G. Mosconi rojen v mojem kraju, bi bil on danes Slovenec, in če bi bil jaz rojen v

Mosconijem kraju, bi bil jaz danes Italijan. In če bi bili vsi Slovenci rojeni v Italiji, bi bili danes Italijani, in če bi bili vsi Italijani rojeni v slovenskih krajih, bi bili danes Slovani. Ni torej človečansko, če manj pa krščansko, ako se skupini ljudi odreka naravne pravice, ker govorijo ta ali oni jezik. To ni katoliški duh, ampak paganski, hudičev duh. Če bi hoteli kdaj Slovani Italijane tlačiti in preganjati, jim ropati jezikovne pravice v cerkvi, v uradu, v šoli, jim zadajati škodo in krivice na imetju in zdravju, ko bi kdaj Slovani hoteli v obojenih tolpah razsajati po laških vaseh, vdirati s silo v hiše, pretepati ljudi, razbijati in uničevati bišno opravilo, jim zažigati hiše, jim povzročati in vsakovrstne načine žalost in trpljenje, tedaj bi mi slovanski duhovniki nastopili proti takemu počenjanju odločno in odkrito. In prepričan sem, da bi naše katoliško slovensko ljudstvo potegnilo z nami.

G. Mosconi nima niti pojma — ker se za to nič ne briga, ker ga to nič ne zanima — koliko gorja so morali pretrpeti zlasti gorški Slovenci od l. 1915 naprej radi Italije. Stotisoči so izgubili vse svoje imetje. Kaj pa drugo trpljenje? In po komani vojski? Ali more kateri katoliški duhovnik soglašati s postopanjem Mosconijevih sorojakov s slovenskim prebivalstvom te pokrajine? Katoliški duh in morala, krščanska ljubezen in pravičnost tega ne dopuščata. In vendar slovensko prebivalstvo vsi vzorno vse težke dolžnosti napram državi. G. Mosconi pa se drzne očitati slovanskim duhovnikom, češ da so identični politiki in in ravni in da miso nananjavali ljubezni in miru!

Mi ostanemo, kar smo: katoliški duhovniki in poučevali bomo tudi nadalje v katoliškem duhu. In ko bo katoliški duh prešel tudi G. Mosconija in vse njegove rojake, tedaj šele pride pomirjenje in pobratenje. Da, pobratenje! To je cilj na svetu postavljen od Boga vsem narodom, pobratenje, ne pa raznarodovanje in asimilacija, katero ima G. Mosconi in pretežna večina njegovih rojakov v načrtih. Izpeljevanje takih načrtov — kakor nas uči bridka izkušnja — ruši ljubezen, podira mir, širi nezadovoljnost, ustvarja krivice in nasilstva, žalost in trpljenje in končno vodi Boga zna v kakšne katastrofe.

Katoliški duhovnik slovenske narodnosti. Julijka Krajina, 4. jan. 1925.

DNEVNE VESTI

Politični pregled

Trst, 11. februarja 1925.

— **Italija.** Težišče političnega položaja v Italiji se nahaja še vedno v senatu. Razmerje med vlado in gornjo zbornico in posledno tudi med njo in fašizmom se je v zadnjih dneh precej poostroilo. Jutri v četrtek začne senat razpravljati o novem volilnem redu. Kakor je znano, se je pokazalo že pri pretrsu volilne reforme v kompetentnih senatovih uradih in komisijah, da rimska gornja zbornica nikakor ne odobrava onih določb novega volilnega zakona, ki se tičejo postavljanja kandidatov. Načrt zakona, ki ga je zbornica že sprejela, določa namreč, da se morajo predložiti kandidati v sedmih dneh po objavi odloka o razpisu novih volitev in da mora biti vsaka kandidatura podprta s podpismi vsaj 400 volilcev dotičnega volilnega okraja. Senatova komisija se je izrekla v svojem poročilu odločno proti tem določbam in predlaga, naj se rok sedmih dni podaljša na dvajset in število podpisov skrajša na 200.

Nadaljnji razvoj odnošajev med vlado in gornjo zbornico bo odvisen v glavnem od tega, ali bo vlada vztrajala pri tem, da se mora volilna reforma potrditi, kakor jo je sprejela zbornica, ali ne. Ako postavi Mussolini vprašanje zaupnice, se bo nahajal senat v mučnem položaju. Ako bi sprejel popravke, ki jih predlaga komisija, bi se volilna reforma ne samo morala zopet vrniti pred zbornico, temveč bi bila tudi Mussolinijeva vlada prisiljena, da po da ostavko. Da se fašistovski krogi zavdajo neprijetnosti položaja, dokazuje dejstvo, da napadajo fašistovski listi te dni gornjo zbornico s precejšnjo brezobzirnostjo. Očitajo ji, da jaše na vprašanih postranske važnosti in da se na ta način izreka proti bistvi volilne reforme, t. j. proti enotinskemu volilnemu okrožju. Nekateri fašistovski listi pa pišejo o senatu naravnost žaljivo, češ da dela enako klavno figuro kakor prejšnja poslanska zbornica. Sodeč po dosedanjih izkušnjah glede zadržanja rimske gornje zbornice napram Mussolinijevi vladi pa se lahko reče že sedaj, da se bo senat tudi v tem vprašanju uklonil volji ministrskega predsednika in da ni resnejše nevarnosti, da bi se spor med vlado in senatom poostroil do skrajnosti. Vsaj glede vprašanja volilne reforme se sme to trditi. Nevarnejše pa je vprašanje preuredbe armade, glede katerega je senat tudi navzkrž z vlado. To vprašanje pa pride na vrsto šele pozneje.

Kar se tiče opozicije, ni bilo v zadnjih dneh nikakih posebnih sprememb. Maksimalisti so sklenili na svojem nedavnem zborovanju v Milanu, da ostanejo nadalje »na Aventinu«, t. j. torej da ne izstopijo iz opozicijskega bloka. Nevarnost razpada »Aventina« je potemtakem vsaj za sedaj odvrnjena. Na drugi strani pa so se ravno te dni zopet pojavile vesti o nekakih pogajanjih med ustavovernimi strankami opozicije na eni in opozicijo v zbornici (Giolitti-Salandra-Orlando) na drugi strani.

Velik del svoje pozornosti posvečajo fašisti še vedno razmeram in udeležbi bojnikov. Polemika fašistovskih listov proti voditeljem tega združenja se nadaljuje. »Popolo d'Italia« je naglašal ravno

te dni stališče, da združenje bojnikov ne sme postati kakšna politična sila, temveč da mora ostati strogo nepolitično združenje. Ker si fašisti ne morejo podvreči združenja, bi hoteli s tako svojo agitacijo doseči vsaj to, da bi se bojniki kot taki ne vtkali v politiko. To se pravi z drugimi besedami: če že nečijo podpirati fašizma, naj mu pa vsaj dajo mir. Kakor smo že naglašali na tem mestu, bo padla odločitev o tem sporu na letošnjem obnem zboru združenja, ki se bo vršil v kratkem v Viareggio.

Te dni je razpravljajal osrednji odbor italijanskega novinarskega združenja v Rimu o znanih predlogih poslanca Amicucci-ja glede ureditve pravnega položaja novinarjev (novinarska zbornica, prisilna skupna pogodba i. dr.). Odbor je odklonil njegove predloge z izjavo, da je pripravljen sprejeti le tako ureditev, ki bi slonela na sedanjih novinarskih organizacijah. Obenem je odbor odločil, da smatrajo italijanski novinarji svobodo tiska za svoj najvišji interes, ki mora biti podrejen vsem drugim interesom.

— **Slovenske države.** — **Jugoslavija.** Skupščinske volitve, ki so se vršile preteklo nedeljo (8. t. m.), so se končale z zmago Narodnega bloka, ki je dobil nad 160 poslancev. Ostali mandati so razdeljeni v glavnem na Davidovičeve demokrate (po še neuradnih številkah 37), radiceve (67), slovensko ljudsko stranko (20), bosanske muslimane (15) in nekatere manjše stranke in stranke. Značilno je ogromno napredovanje narodno-radikalne stranke, katere si je priborila 140 mandatov in bo torej razpolagala s kakimi 40 poslanci več, nego jih je imela v prejšnji skupščini. Napredovali so tudi samostojni demokrati. Vse stranke, ki so šle v boj proti Narodnemu bloku, so rahlo nazadovale. Nazadovale so tudi Nemci. Hud poraz pa so doživeli srbski zemljoradniki in posebno macedonski Turki, ki so dobili le enega poslanca, medtem ko so jih imeli prej 14.

Volitve so se vršile na splošno mirno, le tu pa tam je prišlo do neznatnih incidentov, ki pa ne morejo kvariti splošne povoljne slike o poteku volitev. V Ljubljani je bila volilna bitka posebno vroča. Za ljubljanski mandat so se borili samostojni demokrati in SLS. Izvoljen je bil dr. Korošec. Ker je dobila lista dr. Ravniharja nad 800 glasov in ker znaša večina dr. Korošca nad Mohoričem le nekaj nad 350 glasov, se ima zahtevati voditelj SLS za svoj zmago v prvi vrsti sporu med samostojnimi demokrati in pristaji dr. Ravniharja. — **Bolgarska.** V bolgarski armadi je izbruhnil upor proti vladi. Uporniki pa so bili premagani ter so zbežali na jugoslovensko ozemlje, kjer so jih jugoslovenska oblastva razorožila. — **Čehoslovaška.** Danes se je sestel čehoslovaški parlament k zasedanju. Ker je ministrski predsednik Švehla bolan, ga zastopa njegov namestnik Strimbný, kateri bo poročal parlamentu o ukrepih vlade za pobijanje druginje. V Pragi se snuje čehoslovaška državna banka, ki začne v kratkem posloovati. En del češkega tiska je začel napadati sedanjo »petko«, t. j. zvezo peto čehoslovaških strank, ki sedaj vlada v tej slovanski republiki. V drugi polovici meseca marca se bo vršil nov sestanek Malega sporazuma.

— **Poljska.** Poljski politični krogi so vsled sklenitve nedavne rusko-japonske pogodbe zelo vznemirjeni. Krivdo, da je prišlo do

tega sporazuma, pripisujejo poljskemu poslaniku v Tokiju Patku, kateri bo vsled tega odpoklican. Morda pa bo imela sklenitev rusko-japonske pogodbe to dobro posledico, da bo povoljno vplivala na bodoče odnose med Poljsko in Čehoslovaško. Poljski listi že poročajo, da je Poljska vlada pripravljena postaviti čehoslovaški na razpolago pristanišče v Gdynju. — **Rusija.** V Moskvi so prepričani, da bodo Zedinjene države v najkrajšem času priznale sovjetsko vlado, ker da želi washingtonska vlada, da bi se približne razorožitvene konference udeležila tudi Rusija. Za 1. marca je sklicano zasedanje osrednjega izvršnega odbora sovjetske republike v Tiflis na Kavkazu. General Tuhačevskij je bil imenovan za člana revolucionarnega vojnega sovjeta.

— **Francija** se tudi bavi z vprašanjem druginje. Parlament je koncem preteklega tedna sprejel zakon, ki določa, da se morajo naznaniti vse zaloge žita v državi, tako da bo vlada lahko kontrolirala kupcijo z žitom in moko. Odprava poslanstva pri Vatikanu je resno vznemirila francosko gornjo zbornico. Potek zborovanja socialistične stranke v Grenoble dovoljuje predvidevati, da bo ta stranka gotovo tudi v bodoče podpirala Herriotovo vlado.

— **Anglija.** Angleška vlada je končno odgovorila na noto francoske vlade o medzaveznih dolgovih. Stališče Anglije je sledeče: Francija bi odplačevala svoj dolg v dvojnih obrokih. Prva vrsta obrokov bi se določila v skladu s finančno zmogljivostjo Francije, druga vrsta obrokov pa bi tvoril en del nemške vojne odškodnine, ki bi jo Francija odstopila Angliji. Angleški odgovor je napravil v Franciji zelo mučen vtis, ker se je bati, da stremi Anglija s svojim predlogom za tem, da bi dobila francoske finance popolnoma pod svojo kontrolo. Napoveduje se v zadnjem času nov medzavezniki sestanek, ki bi se vršil v Londonu in na katerem bi se razpravljalo tudi o vprašanju varnosti Francije. Anglija je pripravljena prevzeti jamstvo za ohranitev sedanjih mej med Belgijo in Francijo na eni in Nemčijo na drugi strani, medtem ko se neče obvezati glede mej med Nemčijo in Poljsko, ki da se nevarne.

— **Nemčija.** Tudi nemška vlada bi bila pripravljena skleniti s Francijo pogodbo o trajni nedotakljivosti sedanjih mej, toda le pod pogojem, da doseže revizijo svojih vzhodnih mej. Finančni skandal, v katerega so zapleteni tudi nekateri ministri, se širi. Prejšnji poštni minister Hoefer, ki je bil prisiljen odstopiti v zvezi s tem skandalom, je bil včeraj aretiran. Obtoženci se bodo morali zagovarjati, ker so oškodovali državo za približno 2 milijardi in pol zlatih mark. Sestava pruske deželne vlade je poverjena dr. Marxu, s čimer je doživela monarhistična desnica pruskega deželnega zbora nov poraz.

— **Avstrija.** Avstriji se je posrečilo prepričati finančni odbor Društva narodov, da je njena finančna politika odkritostna. O tem vprašanju pa se bo podrobneje razpravljalo na prihodnjem sestanku sveta Društva narodov, ki se bo vršil najbrže v mesecu juniju. Kot protutež proti agitaciji za priključitev Avstrije k Nemčiji, se je iznesla te dni zopet ideja nekeke gospodarske in finančne unije obdonavskih držav, toda čehoslovaška in jugoslovajska sta se izjavili takoj proti vsaki taki zvezi.

— **Grška** je predložila spor radi izгона pravoslavne patrijarha iz Turčije Društvu narodov. Na ta način je odstranjena zadnja nevarnost obojestranskega spopada med obema državama.

„Edinost“ pred sodiščem

Na včerajšnji dan — 11. t. m. — je bila določena kazenska obravnava proti odgovornim urednikom »Edinosti«. »Istarske Riječi«, »Učiteljskega lista« in »Goriške Straže«, ki so obtoženi čuvarja k nepokornosti napram državnim zakonom, sramotjenja državnih oblastev in ustanov itd. Za vse to se morajo zagovarjati zato, ker so naši listi kot tolmači ljudskega razpoloženja protestirali že l. 1923. proti G. nile-jevi šolski reformi, s katero je bila naša ljudska šola odpravljena, oziroma poitalijancena.

Odgovorni uredniki naših listov so bili pozvani k zaslišanju skoraj že pred poltrdim letom. Dne 10. t. m. pa so dobili poziv k obravnavi, ki se je imela vršiti že drugi dan ob 9. uri na podlagi naglega postopanja, tako da si niso mogli niti preskrbeti braniteljev. Uradno določeni branitelji je predlagal, naj se obravnava odloži v svrhu predložitve novih dokazov s strani obtožencev. Sodni dvor je predlog sprejel ter sklenil vrniti sodne spise državnemu pravdniku.

Z ozirom na ta naš proces hočemo ugotoviti tu le eno dejstvo, na podlagi katerega mora biti dejanski stan jasen za vsakega nepristranskega človeka: Vsi inkriminirani članki so objavljeni mnogo prej, nego je bil objavljen Gentilejev zakon o »Uredbi šolskih stopenj in učnih programov ljudskošolskega pouka«. »Gazzetta ufficiale« je priobčila omenjeni zakon dne 24. oktobra 1923. Na noben način ni mogel torej stopiti v veljavo pred tem dnem. Ze vsled tega je obtožba »čuvarja k nepokornosti napram zakonom« neutemeljena, ker bi moralo sicer veljati, da je mogoče čuvarje proti zakonom, ki jih ni.

O Političnem društvu „Edinost“

piše zagrebški »Obzor« povodom nedavne petdesetletnice naše organizacije: V vsim tem razdobju je društvo vodilo ostro borbo za narodne pravice. Večkrat je izvajalo sijajne zmage in uspehe. Često pa je bilo pred namodno silo nasprotnikov, ki jim je prav prišlo tudi sodelovanje z avstrijskimi oblastmi, prisiljeno popustiti za hip, da se je kmalu zopet spustilo v borbo za narodne pravice. Po vojni je nastala nova situacija in tudi tedaj se je društvo »Edinost« znalo znajti in začeti z nadaljnjim borbo. Vse zapreke, ki so jih postavljale poprej avstrijske oblasti, potem pa teror hudih nasprotnikov, niso mogle zrušiti odporne sile političnega društva »Edinost« in njegove nade v boljše bodočnost.

Načelo neposrednosti obvevanja uradov s strankami

Pred kratkim se je — kakor smo že poročali — tudi tržaški »Piccolo« izrekel proti prevajalcem in tolmačem kot sredstvom za obvevanje med uradi in slovenskim ljudstvom. Pa ne mislite nikar, da se je s tem pridružil našemu edino pametnemu, pravičnemu, logičnemu, praktičnemu in naravnemu stališču. Stališče namreč, ki zahteva, da občaj uradnik s stranko direktno in brez posredovalcev! Torej v njenem jeziku! Laški list je zahteval nekaj drugega, kar je skrajno krivično, nelogično in nenaravno. Ne zahteva namreč, naj se direktno obvevanje uradnika s stranko vrši v jeziku, ki ga ta poslednja razume, marveč v jeziku uradnika, ki ga prizadeta stranka — ne razume! Z drugo besedo: mesto da bi bil uradnik usposobljen za neposredno obvevanje s stranko, naj se ta poslednja usposobi za obvevanje z uradnikom! Kakor vidite, postavlja »Piccolo« na glavo najnaravnnejše pojme, najpriprostejšo logiko in tudi najnujnejšo praktično potrebo. Kajti neposredno obvevanje v jeziku, ki ga stranka ne razume, sploh ni nikako obvevanje, vsaj ne tako, da bi služilo življenjskim koristim prebivalstva, torej nalogam javne uprave! Tako obvevanje bi bilo le porazna formalnost in stranka bi bila le statist, ki bi mu bila odvzeta vsaka možnost za obrambo svojih pravic in koristi. Tako »neposrednost« v obvevanju uradov odklanjamo seveda mi z isto odločnostjo kakor napravo tolmačev: kot nevarno za interese prebivalstva in pogubno za poslovanje uradov. Naša zahteva, ki jo zastopamo mi neizprosno in neodtujljivo, je in ostane, da bodi uradnik jezikovno popolnoma usposobljen za obvevanje z ljudstvom, za neposredno obvevanje v edino pravem zmislu besede: neposrednost! To je: uradnik obvladaj popolnoma jezik stranke! Kdor hoče drugače, ne misli ne na potrebo prebivalstva, ne na naloge javne uprave, marveč le na svojo — politiko!

Iz življenja našega ljudstva

Iz Pomerja na Puljčini pišejo »Istar. Riječi«: V nedeljo, dne 25. januarja, je čital naš župnik pred oltarjem in izloženim sv. sakramentom, dopis v »Istar. Riječi«, naperjen proti njemu. Opravičeval se je in napadal s tega svetega mesta neko tušajšnje nedolžno osebo. Tudi je krivo navajal oni dopis. Tako je grešil pred oltarjem. Nizanimi vse pa je to, da je ta nedolžna oseba on oboje v srbsko-hrvatskem jeziku! Da bi pa oznanjal božjo besedo v tem jeziku — tega ne zna. Med drugim je rekel tudi: »Jaz ne smem propovedovati v vašem jeziku, ker tako hočejo italijanska oblastva.« A kdor je proti italijanskim oblastvom, ta je tudi proti Bogu!... S tem je hotel reči, da je dotična oseba proti italijanskim oblastvom. Vprašanje je samo: če tako govori v cerkvi, kako govori šele pred oltarjem? Ni izključeno, da nas tudi neresnično ovaja pred njim. Človek, ki izpred oltarja ne govori resnice, je sposoben tudi za druge razne nesposobnosti.

Tudi ta dopis je primeren prispevek k današnjemu članku o ovaštstvu, ki se izvaja proti našemu ljudstvu!

— **Pogreb Marjanice Kodričeve** se je vršil ob okoliščinah, ki so pričale, koliko iskrenega spoštovanja je uživala blaga pokojnica pri vseh, ki so jo poznali, in kako resnično in globoko je splošno sočutje z žalujčo rodino Kodričev. Na pogreb je došlo veliko število občinstva iz domačega okoliša, iz drugih vasi okoli in iz mesta. V posebno velikem številu je došlo ženstvo. Vse je hotelo tudi ustmeno izraziti svoje sočutje glavarju družine Vekoslavu Kodriču. Spreved, ki ga je vodil veleč. g. župnik Macarol ob asistenci g. kaplana, se je podal najprej v škedenjske cerkve, kjer so se izvršili žalni cerkveni obredi, a od tam na pokopališče pri Sv. Ani. Ko so pokopnico izročili v objem zemlje, so žalni gostje pred zastankom še enkrat izražali žalujčo družino besede tolažbe.

— **Smrt uglednega tržaškega zdravnika.** Predsednikom je umrl v starosti 72 let zdravnik »rof. Jurij Nicolich, primarij v tukašnji mest. bolnišnici. Pokojnik je bil dalmatinskega pokolenja, a rodil se je v Benetkah. Studiral je v Gradcu ter v Padovi in je bil promoviran na obz. univerzah. Dolgo vrsto let je bil primarij urološkega oddelka v mestni bolnišnici in tokom svojega poslovanja si je pridobil sloves kot izvrstnega zdravnika. Bil je menda eden izmed najboljših urologov Italije. Pogreb se bo vršil danes ob 10. uri.

Društvene vesti

— **Pevsko društvo »Adria«** v Barkovljah priredi v nedeljo, 15. februarja t. l. pustno veselico z raznovrstnim vspevom in dvorani »Excelsior« v Barkovljah. — Po veselici prista zabava. Začetek ob 17. uri — Simpafije, ki jih to društvo uživa med našim občinstvom in se če povemo, da nastopi pod spretnim vodstvom g. Milana Pertot-a okolo 100 delujočih članov, so menda najboljši porok, da bo vsa prihitela v nedeljo v Barkovlje, uživati lepega petja in se pozabavati pri uric. Na svidenju — **Slov. akad. ler. društvo »Baika«.** Danes redni sestanek v navadnih prostorih ob 8.30. Navzočnost vseh tovarišev potrebna, ker gre za zelo važne stvari. — **Odbor.**

— **M. D. »Sparta«** v Šklednju priredi v soboto, 14. in v nedeljo, 15. t. m. dva družabna večera, ki se bosta vršila v prenovljeni dvorani »ex Subietta« pri Sv. Ani. Dobrodošle narodne noše in dostojne maske. Pričetek ob 8. zvečer. Pričakujemo od cenj. občinstva, da nas omenjena večera poseti ne le iz veselja do zabave, ampak tudi zato, da našemu društvu gmojno pripomore. — **Odbor.**

— **Izlet na Čaven,** ki ga priredi Planinsko društvo, se bo vršil v slučaju lepega vremena, v nedeljo, 15. t. m. Odhod ob 6.10 zjutraj s kolodvorja pri Sv. Andreju z vlakom do Kampanja, odkoder peš na Čaven, ki bo, kakor upamo, s snežem pokrit. Povratek bo z večernim vlakom, ki dospe v Trst ob 21.20. Člane, ki se nameravajo udeležiti tega izleta, prosimo, da se javijo pri g. predsedniku, via Fabio Filzi 10 (t. 8-70).

— **Maskirana šentjakobke »Čitalnice«** bo, kakor je javljeno, v soboto, 14. t. m., v dvorani DKD pri Sv. Jakobu. Ta tradicionalna pustna zabava pod vodstvom g. A. Pertota se začne ob 9.30. Posebno dobrodošle bodo narodne noše, katere bodo poleš lepih kostumov

mask nudile pestro sliko. Preskrbljeno bo tako, da bodo vsi, stari in mladi, zadovoljni in dobro kapljice kakor tudi drugih ozrepičel ne be manjkalo. Ker je čisti dobiček namenjen prepotrebim mladimskim odsekom, se bodo preplačila hvalježno sprejemala.

— **M.D.P.** — Opčine vabi na skupni sestanek, ki se vrši danes ob 20.30 v prostornih prostorih. Po sestanku predavanje. Prosi se obilna udeležba. — **Odbor.**

— **Zvezni pevski zbor.** Goriški krožek ima vajo v nedeljo, 15. t. m., ob 8. v prostorih svetne zveze (Mladika), tržaški pa ob 9. na stari policiji. Istega dne vadi tudi podgrajski krožek.

— **Kolaši** Danes ob 20. točno pevsko vajo za vse. — **Pevovodja.**

— **Pevsko društvo »Ilirija«** priredi tudi letos svojo tradicionalno pustno zabavo. Vsem, ki so posekali naše slične prireditve, so ostale te gotovo v najlepšem spominu, kajti bile so vedno med najlepšimi. Letošnja — se upa — bo pa vse nadkrijevala. Zanimanje za to prireditev je že sedaj veliko in v kratkem se začnejo razpisovati vabila. Dvorana DKD bo izpremenjena v pravi raj. Deloval bo bufet, tako da bo preskrbljeno tudi za te »stare«. Saljiva pošta, srečanje itd. — vse bo na dnevnem redu. Med odmorom bo tudi društveni zbor zapel par točk. Dostojnim masšam bo vstop dovoljen, posebno dobrodošle pa bodo narodne noče. Zabava se bo vršila pod vodstvom društva člana - brata Ferd. Cretnika. Vstopnina 5 lir na osebo. Ker se teža dne ne bo vršila nikjer v bližini slična prireditve, upamo, da prihitijo vse, staro in mlado, na pustno nedeljo v dvorano DKD pri Sv. Jakobu. — **Odbor.**

— **Pevsko društvo »Ilirija«.** Jutri zvečer točno ob 8.30 vaja za mešan zbor. — **Preda.** — **Zadnja repriza »Pohujšanja«.** V nedeljo ob 3.30 pop. uprizori »Čitalnica« pri Sv. Jakobu zadnjič duhovito Cankarjevo farso »Pohujšanje v dolini šentflorjanskij«, in sicer deloma v novi zasedbi. Igro režira g. Terčič, ki igra obenem tudi glavno vlogo. V vlogi Jacinta nastopi g. čna Stepančičeva. V novi zasedbi nastopita g. Silova v vlogi županje, in g. Gorjup v vlogi ščacunarja. Tudi vse druge vloge so v dobrih rokah. Že zaradi g. Silove, ki je znana mojstrica v izdelavi teh vlog, si marsikdo še enkrat ogleda »Pohujšanje«. Zaradi zgodnje ure bo dana možnost tudi okoličnikom, da se udeležijo predstave. Otrokom vstop zabranjen.

SPORT

— **Sportno Udruženje** ima danes, ob 8. uri zvečer sejo v navadnih prostorih. Važnost te seje zahteva prisotnost vseh odbornikov.

— **Zora** — **Adria** IL V nedeljo, točno ob 14. se bo odigrala na igrišču Adrije (Via Calvo) pričakovana revanšna tekma med Zoro in Adrijem II. Pri prvem srečanju je podlegla Zora 3:0 in gotovo je, da bo dala v nedeljo vsa, kar je v njeni moči, da izbrže ta poraz ali da vsaj častno zaključijo revanšno tekmo.

— **Sportni klub »Adrian«** - **Herpelje-Kozina.** V nedeljo, 15. t. m., trenajzna tekma med I. in II. četo. Po tekmici skupni sestanek v prostorih gostine Baša. Vsi člani in vse članice so naproseni, da se udeležijo tega sestanka prav gotovo.

— **S. D. Adria** opozarja vsa ona društva, ki se še niso vpisala v nogometni turnej za kupo »Adria« (darovano po gosp. Alojziju Povhu), da rok za prijavitev poteče dne 14. t. m. I. K. bo začela s tehnično organizacijo šele po vpisu vseh društev, in ker bo ta brezovno obsežna, apeliramo na naša sportna društva, da pošljejo potrebne podatke čim prej na naslov A. Podbršček, Via Torre bianca 39, I. Ob tej priliki opozarjamo tudi na to, da mora legitimacija posameznega igralca, ki jo bo izdala T. K., biti opremljena s sliko, ki naj si je prizadeži pravočasno preskrbeti. — **Odbor.**

— **S. D. Adria.** Danes zvečer sestanek vseh nogometašev v gostini DKD - Sv. Jakob. Ker se bo formalna četa, ki bo igrala za nogometni turnej, je navzočnost vseh članov neobhodno potrebna. — **Tajnik T. K.**

— **Društvo »Zora«.** Danes točno ob 20.30 važen sestanek nogometašev pri Zatredu. Ker se imamo dogovoriti za nedeljsko tekmo in za turnejo »Adrije«, je navzočnost vseh neobhodno potrebna. Vsi, ki imajo društvene majice in hlačke, so obvezani jih prinesiti na sestanek.

V nedeljo od 10. do 13. običajni matinee v dvorani Modugno. — **T. K.**

— **S. I. K.** pri Sv. M. Magdaleni naznanja, da je krožek na zadnjem izrednem obnem zboru, ki se je vršil v nedeljo, 8. t. m., na splošno željo članstva mešal ime in se sedaj imenuje Mladinsko društvo »Obzor« (M.D.O.). Toliko na znanje.

Iz tržaškega življenja

Velika nesreča v tovarni maščob. - Trije gasilci zelo nevarno opečeni.

Včeraj popoldne se je pripetila v našem mestu velika nesreča, pri kateri so trije gasilci skoraj prišli za strašen način ob življenje.

V ulici Ulivetto št. 3 je bila pred kratkim otvorena majhna tovarna, v kateri so se tople in izdelovale razne mineralne maščobe. Delo je vodil kemik Filadelfij Grasso, ki je obenem solastnik podjetja.

Včeraj popoldne so delavci pripravljali večjo količino neke maščobe. V to svrhu so kuhali v velikem kotlu večjo količino lanenega olja. Ker se je moralo olje segreti le do določene stopinje, se je kotel grel v drugem, večjem kotlu, napolnjenem z vrelko vazelino. Iz do sedaj še neznanih vzrokov se je vazelina nenadoma vnela. Zagorela je s tako silnim plamenom, da so morali delavci zbežati na prosto. Na lice mesta so bili poklicani mestni gasilci, ki so pod poveljstvom stotnika Bugliovatz zasužali udušiti ogenj. Toda ta posel je bil zelo težaven. Pristi pritiščni prostor je bil bil zelo težaven, dušecim dimom, ki je napolnil v gostim, dušecim dimom, ki je skoraj onemogočil dostop h kotlom. Razen tega ni bilo mogoče gasiti ognja z vodo, ker bi gorela maščoba pljusnila vse naokrog, pri čemer bi se vnel ves lahko gorljiv material, naložen v skladišču; med tem materialom je bilo tudi par zabojev celuloze. Zato so gasilci sklenili, da udušijo ogenj s tem, da nasujejo v kotel prsti. Trije gasilci so s tem namenom stopili v skladišče, dočim so se drugi razpostavili zunaj, da bi jim podajali potrebno prst. Tedaj se je nepričakovano zgodilo nekaj strašnega. V skladišču je buknal ogromen plamen in zadonel je bučanju podoban pok. Zračni pritisk je bil tako silen, da so se vrata skladišča zaprla. Začulo se je boleste krike, nato so se drug za drugim prikazali iz ognjenega žrela gasilci, vsi osmojeni in opečeni. Trudoma so se privlekli do vrat, kjer so jim tovariši prisrčali na pomoč ter jim strgli z života gorečo obleko. Najhujše je bil opečen gasilec Rihard Listuzzi, star 40 let, stanujoč v ulici

F. Venezian št. 40; imel je široke opeklene po rokah, nogah, obrazu in po hrbtu. Njegova tovaršna, 28-letni Attilio Milano, stanujoč v ul. Molino a vento št. 47, in 59-letni Fortunat Gasparutti, stanujoč v ul. G. Parini št. 7, sta bila opečena po obrazu in rokah, a manj nevarno. Tudi stotnik Bugliovatz je bil nekoliko osmojen po glavi od silnega plamena.

Vsi trije ponesrečenci so bili prepeljani v mestno bolnišnico. Stanje Milausa in posebnost Listuzija je zelo nevarno, dočim bo Gasparutti okrevale v kakih 15 dneh, ako ne nastopijo kake komplikacije.

Ogenj je trajal do pozno zvečer, a ni povzročil velike materialne škode, ker so ga gasilci omejili. Pustili so, da je vnetja mast zgorela, da se izognejo kakšni novi nesreči. Škoda se ceni na približno 2000 lir.

Varnostno oblastvo je odredilo preiskavo, da se dožene, kdo je odgovoren za nesrečo. Lastnika tovarne sta bila zaslšana na kvesturi. Zdi se, da je njima pripisovati največje krivdo, ker baje nista imela oblastvenega dovoljenja za svoje podjetje. Razen tega je zakonita tovarna poslovala v nepravilnem prostoru, v obljubljeni hiši, kar bi imelo v slučaju večjega požara lahko usodne posledice.

Ni se dogajalo kako je nastala eksplozija. Zdi se, da so se radi velike vročine vneli plini raznih kislin, ki so se nahajale v posodah blizu kotla.

— Aretacija sleparja. Na podlagi ovadbe trgovca Roberta Bucher iz Reichenberga, je bil predvčerajšnjim aretiran 20-letni Pavel Renner, stanujoč v ul. Scussa št. 7. Renner je prigovarjal Bucherju, naj odpre v Trstu predelnic; ponudil se mu je, da mu bo preskrbel vse potrebno, in ga pregovoril, da mu je izročil v to svrhu znesek 11.700 lir. Mladenič je pa denar zapravil. Načrt o predelnici je bila samo izmišljena preteza.

Vesti z Goriškega

— Puccinijeva proslava v Gorici. V torek zvečer se je vršila na pobudo g. Gollmayr v dvorani Trg. doma proslava velikoga italijanskega skladatelja Jakoba Puccinija, ki je prijavila v Trg. dom veliko številno italijanskega in slovenskega občinstva.

Kot prva točka je bil na sporedu proslaviti govor računovodje Roeperja, a nakar so sledile pevke in glasbene točke, katerih prvi del je obstojal izključno iz skladb nedavno umrlega skladatelja. Pri koncertu so sodelovali kot solisti g. Volpones (tenor), g. Nadeja (bariton), g. Dominko (sopran) in pev. zbor »Pevskega in glasb. društva« pod vodstvom g. Komela. Solisti so želi s strani občinstva mnogo odobravanja in so se morale na splošno zvečer nekatere točke ponoviti. Prave viharje aplavzov so posnetiki koncerta pridelali pevskega zboru »Pevskega in glasb. društva«, ki je vse svoje točke moral ponoviti.

— Goriški bojevniki proti osrednjemu odboru. V nedeljo se je vršil občni zbor goriške organizacije zveze bojevnikov, ki je imel tupalet zelo buren potek, ker je bilo na dnevnem redu tudi vprašanje odnosov napram osrednjemu odboru zveze. Po daljši in mestoma burni debati je bila sprejeta sledeča, od odv. Caprare predložena, resolucija: »Goriški bojevniki, zbrani na rednem obnem zboru, protestirajo proti političnemu delovanju osrednjega odbora ter nalagajo novemu narodnemu izvršilnemu odboru, da usmeri svojo delavnost tako, da se narodna zveza bojevnikov povrne k bistvenim točkam svojih pravil.«

Kakor že prej njen odbor, tako se je sedaj tudi organizacija goriških bojevnikov v borbi med anti- in filofašistovsko strujo postavila na stran te poslednje.

— Novinarski ples. V soboto se je vršila v Verdijevem gledališču velika maskerada goriških novinarjev, ki je imela sijajen uspeh. Maskerade so se udeležili zaupniki civilnih in vojaških oblastev ter ogromna množica goriške zabave željnega občinstva. Obširno gledališče je bilo zelo okusno ozajšano z zelenjem cvetličarja Petterina. Ob 4. zjutraj je bil proglašen izid volitev kraljeve tiska. Za kraljico je bila izvoljena g.čna Vincenzina Crimi di Nicolò, ki je dobila 1532 glasov. Šele ob 6. zjutraj se je pričela večina udeležencev razhajati na svoje domove.

— Poglavje brez konca. V torek popoldne je zažgal 63-letni Peter Markolin iz Plavi, kraj svojega polja nekaj dražja. Vseled precej silnega vetra se je ogenj razširil na bližnjo robido, ki je tudi prišla goreti. Ker se je ogenj nevarno širil, ga je Markolin skušal pogasiti s svojo lopato. Med gašenjem je iz goreče robide jeknil silovit tresk in Markolin se je zgrudil v mlaki krvi na tla. Bodisi pod udarci lopate ali pa pod žarom ognja je eksplodiral v robidi skrit naboj, čigar drobec je zadel Markolina naravnost v glavo ter mu je tako raznesaril, da je bil na mestu mrtve.

— Goriška porota. V torek zvečer je končala porotna obravnava proti Alojziju Santandrea, obtoženi radi poskušane soprogo-ubijstva. Ker so porotniki zanikali vprašanje poskušane soprogo-ubijstva, je bila Santandrea oproščena.

V sredo je pričela razprava proti Josipu Merio, Antonu Fonsatu in Francu Consoladini, obtoženim radi sokrivde pri kvalificiranem ropu. Sodba bo najbrže proglašena šele v petek zvečer.

— Jod na vire. 27-letni Fioravante Puja iz Može je v torek na nenavaden način zaključil svoje celodnevno popivanje. Ko je obšel za veliko število gostilne, ne kjer ga je čakal negotovim korakom domu, kjer ga je čakal očetov mrzli ton očitanj in posv. radi njegovega gredga vedenja. Ta tuš ga je spravil v tako slabo voljo, da je pograbil po steklenici jodove tinkture ter jo oddahnil do dna. Domači so takoj pozvali goriški »zeleni križ«, ki je čudnega krovkarja prepeljal v goriški mestno bolnišnico, kjer so mu nemudoma izprali želodec. Sedaj je Fioravanti izven vsake nevarnosti in bo lahko cvetel in pil še naprej.

— Noč metuljev. Ta zapeljiv naslov letošnje maskerade dramatičnega društva je privabil v soboto zvečer v priprosto, toda okusno okraščeno, dvorano Trg. doma veliko število metuljev, med katere so se pomešali tudi razposajeni pajaci, sentimentalni pieroti, divji apaši, srečo prerokujoče ciganke, turki in cufukafri ter razna druga »svojata«, ki so v lutotvorili pestro in živo sliko. Pred polnočnim odmorom se je vršila revija mask, med katero je imelo razsodišče določiti najlepšo masko in najlepšo skupino mask. Odločitev je padla v prilog skupine pijerotov in v prilog g.čne Zmaje Čukove kot najlepše maske. Vesela in razposajena zabava je trajala do samega jutra, dokler ni utihnil glas violin in dokler se ni pričel dlati dan, nakar so se metulji in metuljčki razleteli na svoje domove. Tudi v finančnem pogledu je večer najbrže dober izpade, kajti večina mračno čelo društvenega blagajnika je bilo takrat jako vedro.

— Pevsko in bralno društvo »Svoboda« v Renčah priredi v nedeljo, 15. t. m., veselico z igro »Maček - spaček« in pevskimi točkami. Po končanem sporedu prosta zabava.

Znanost in umetnost Vzgoja in gospodarsko-politično vprašanje

Se vedno se zasmehuje v vzgojeslovju vse ono, kar nosi gospodarsko-socialni značaj. Bolj kot socialni, je bil v vzgoji omalovaževan gospodarski element. Ako se je sodobna vzgoja že nekoliko sprijaznila s socialnim elementom, odpravljajo pedagoški krogi gospodarski element z dnevnega reda s tem, da kažejo na njegov materialistični značaj. Odklanjanje enega izmed dveh predmetov, ki se nahajata v razmerju kot hrana in telo, dokazuje pomankljivo gospodarsko-socialno razumevanje. Brez gospodarstva ni naroda, ni družbe! Saj določa obliko sleherne družbe ravno gospodarski ustroj. Kako naj govorimo mladini o učinkih, ako ji ne obrazložimo njihovih vzrokov? Zatorej hočemo gospodarsko-socialni element kulture, ki naj tvori del mladinske vzgoje, pojasniti v njegovih odnosih do vzgoje. Ta problem, ki zahteva nujne rešitve, moramo promatrati z zgodovinskega vidika. Zgodovina nas varuje pred nepremišljenimi vzgojnimi ukrepi in nam kaže, da raste gospodarsko-socialna vzgoja iz zgodovinskega poteka.

Stari Grki so živeli v priprosti gospodarskih razmerah. Družba se je delila v svobodne in nesvobodne. Nesvobodni je prenašal jarem produktivnega dela in je bil ne le gospodarsko, temveč tudi politično usuznjen. V teh razmerah odvisnosti ni potreboval nikake izobrazbe. Svobodnjaki pa so bili posestniki zemlje, ki je niso sami obdelovali. V socialnem oziru so tvorili višje plasti naroda. Njihova politična svoboda jim je omogočala dalekosežnejši vpliv na zakonodajo, upravo in vlado države. Enostranska politika vladajočih razredov je potisnila gospodarski element državnega življenja v ozadje. Vseled tega je bilo vzgojno prizadevanje starih Grkov usmerjeno le v državljanske svrhe.

Slični gospodarski in socialni odnosi so vladali pri Rimljanih. Pri Grkih in Rimljanih imamo iste vzgojne ideale. Kakor pri Grkih, so morali tudi pri Rimljanih gospodarsko-socialni elementi ostati v ozadju, kajti državljanskim vzgojnim elementom je bilo odkazano v vzgoji prvo mesto. Podreditev celokupnosti, vzgajanje hrabrih in državi zvestih mladeničev sta tvorili podlago rimski vzgoji. Vzrok razpada obeh kulturno visokostojčih antičnih držav moramo torej vsaj deloma pripisovati dejstvu, da so se v notranjosti teh držav polagoma izvršile v korist brezpravnih gospodarsko-socialne spremembe, ki jih vladajoči razredi niso pravočasno dovolj uvaževali. Te spremembe so jačile gospodarsko-socialne napetosti, katere so prihajale od izraza v uporih helotov in pebecev in končno zrušile državno zgradbo.

Kakor je prišla antična vzgoja vseled prekomernega naglašanja državljske misli v nasprotje z gospodarsko-socialnimi odnosi starega veka, tako imamo zaznamovati sličan pojav tudi v srednjeveški in sodobni vzgoji.

Geslo srednjeveške vzgoje je bilo: »Vse za cerkev!« In tako je ta vzgoja s svojim supranaturalizmom oblikovala mladino le v smislu onstranskih ciljev. Za srednji vek je značilna oblika zaključnega domačega gospodarstva. Potreba po izobrazbi v okviru tega udejstvovanja ljudskih lasti ni niti obstojala, vsled česar je »novem razumljivo, da se je srednjeveška vzgoja nahajala skoraj na mrtvi točki.

Z razvojem mest po križarskih vojnah se izvrši v tem oziru viden preobrat. Zaključeno mestno gospodarstvo se oblikuje in spopolnjuje. Poleg produkcije in konsumpcije sta zavzela trgovina in promet važno mesto v gospodarskem življenju. Nove vzgojne težnje so se porodile v mestih. Gospodarski razvoj je prinesel v življenje nova, posvetna stremjenja in s tem prizadevanja po posvetni izobrazbi. Praktične potrebe so zahtevale praktičnega znanja. Položaj mest na zunaj in njihova uprava sta zahtevala znanja v pisanju in računanju. Poleg tega znanja so bile potrebne i druge ročnosti, ki pridejo v poštev za trgovino in promet.

Začetkom novega veka imajo gospodarske razmere še vedno značaj mestnega gospodarstva. Iznajdbe in odkritja obogatijo gospodarsko življenje in utirajo polagoma pot novim gospodarskim oblikam. Duhovne in religiozne smeri pa oblikujejo novega človeka. V sedemnajstem stoletju je zavladala v velikih državah smotrna gospodarska politika, takozvani merkantilizem. Merkantilistična naziranja so vplivala tudi na vzgojstvo. Države so se začele pečati z vzgojo mladine, kajti po svojem razvoju in ustroju so potrebovale številnega izvežbanega uradnika. Seveda so bili ti početki državnega vzgojstva skromni.

Najvažnejši pedagog te dobe je Čeh Jan Komenský. S svojo vzgojno teorijo je hotel dovesti mladino do spaznanja stvari. Obsojajoč nenaravno formalistično-jezikovno izobrazbo tedanje dobe, je nastopil za vzgojo, ki je vzeta iz življenja in določena za življenje. S Komenskim pričena težnja po realnem znanju vedno bolj narašča. To opazimo posebno po tridesetletni vojni, ki je upostojala cele dežele. Francois Rousseau se je postavil v svojih vzgojnih pravih na slično stališče. Po njem se imajo naravni nastavki mladostnika razvijati v prirodnih okolici. Vse, kar podpira in pospešuje razvoj mladostnika v tej smeri, naj se pritegne v službo vzgoje. Seveda ni hotel Rousseau gospodarsko-socialni elementom, ki so produkt razvoja v človeški

družbi, odkazati v vzgoji primernege mesta, kajti njegov vzgojni cilj je bil povsem naturalističen. Nasprotno pa so si filantropi v Nemčiji, na katere je imel Rousseau izredno velik vpliv, postavili v vzgoji kot geslo: obča koristnost. Če je Rousseau gospodarsko-socialni princip v svojem vzgojnem romanu »Emilu« popolnoma zanemaril, moramo pripomniti, da so ga filantropi zastopali v pretirani meri.

Uvaževanju gospodarsko-socialnega elementa v vzgoji stoji v novem veku najbližje Švicar Pestalozzi, kajti imel je pravo razumevanje za pojave vsakdanjega življenja. Saj je sam doživljal v svoji ožji domovini ogromne preobrate v gospodarskem življenju, ki sta jih povzročila stroj in industrija. Vse svoje življenje je posvetil duševni in gospodarski bedi svojih rojakov. Cilj vzgoje je po njegovem mnenju »razvijanje človeških sil v celem obsegu«. In sicer ima vzgoja nalogo, človeka notranje dvigati, požlahtnjevati in ga usposobiti za vsakdanje življenje, navajajoč ga k samopomoči. V individualni vzgoji je videl posredno pot do socialne vzgoje. Vzgoja k samopomoči naj bi zadostovala. Zadostovala je morda za priproste gospodarske in družabne razmere tedanje dobe, toda danes bi Pestalozzi uvaževal še v večji meri zamotane gospodarsko-socialne odnose sodobne družbe. Gospodarski razmah v drugi polovici devetnajstega in začetkom dvajsetega stoletja je spremenil lice gospodarskega življenja popolnoma. Nacionalno gospodarstvo se razvija v svetovno gospodarstvo. Leto za letom posega država v gospodarsko življenje lastnih državljanov in nastopa končno kot voditeljica proizvodnje.

Naglih sprememb v gospodarsko-socialni kulturi, ki se vršijo še danes, niso reformne težnje v vzgoji nikakor upoštevale. V zgodovinskem razvoju smo ugotovili več ali manj rahlo zvezo med pedagoškimi in gospodarsko-socialnimi stremjenji. Da je to zvezo s sodobnimi gospodarsko-socialnimi odnosi vzgoja izgubila, nam priča dovolj jasno sedanje šolstvo. Mi ne pojmujeemo kulturne vrednosti vzgoje, ako se ne oziramo pri vzgojnem prizadevanju na gospodarsko-socialne razmere, v katerih živimo. Gospodarstvo in družba zahtevata od modernega človeka mnogo več, kakor mu je nudila dosedanja šolska izobrazba, ki komaj zadostuje za priproste življenjske okoliščine. Moderni človek se je sicer naučil v šoli celo kopico nepotrebnih reči, toda z neposredno okolico, na katero naj bi vplival in katere sama oblikuje človeka, ga šola ni seznanila in tudi sam se ni potrudil, da se v potrebni meri tozadevno izpopolni.

Vsi ti nedostatki zahtevajo glasno nove vzgoje. Toda ta naj se prične pri doraščajočem rodu; tu moramo pričeti z dviganjem gospodarsko-socialnega razumevanja. Pri vzgoji moramo mladini misljenje, ki odgovarja življenju ter korenini v gospodarski in socialni okolici; kajti pravilno presojati življenjske pojave in pravilno ravnati, ne v smislu gona za golo pridobivanje, temveč v smislu plemenitega človečanstva, to je prva in poglavitna naloga posameznika v življenju. Le tedaj, ko bo posameznik imel pravo razumevanje za gospodarsko-socialne odnose in dejstva, ko bo znal, kako se razvija in poteka kultura in se temu odgovarjajoče udeleževal, se bo pričelo v družbi novo in zdravo življenje. Pogled v svet praktičnega dejstvovanja ne sme usmerjati gospodarsko-socialno vzgojo le na proizvodnjo gospodarsko življenje, marveč mora kazati tudi na pojave konsumpcije. Mladini je pojasniti, da moremo zadovoljiti le omejeno število življenjskih potreb; znati mora, da se življenjske potrebe sicer vedno stopnjujejo, a da to stopnjevanje mora biti v soglasju z napredkom proizvodnje.

Globok vpogled v gospodarske in socialne odnose bo pripomogel de tega, da se bo opustilo marsikatero gospodarstvu škodljivo dejanje. Spoznavanje, kako podrejeno vlogo igra posameznik s svojim delovanjem v celokupnem narodnem gospodarstvu, bo dovedlo marsikoga do skromnosti in pomirnosti. Če je torej mogoče s smotrenim gospodarsko-socialnim oblikovanjem mladine doseči gospodarsko-nationalni kulturni cilj, krepko narodno gospodarstvo z zadovoljivimi socialnimi razmerami, ne smemo opustiti nikakega sredstva, da pomnožimo in obogatimo znanje sodobne družbe v gospodarsko-socialnem pogledu.

Mali oglasi

15-LETNO dekle išče mala družina. Via Settefontane 10, vrata 9. 208

ČEVLJARSKI šivalni stroj in vse drugo orodje, spadajoče v to stroko, se prodaja radi selitve. Cena po dogovoru. Ivan Bratovč, Orehovica št. 1, p. št. Vid pri Vipavi. 209

BABICA sprejema noseče. Ljubezna oskrba. Na željo zdravniška pomoč. Cene zmerne. Tajnost. Via Madonna 10, II. 210

TRGOVSKA HIŠA v sredini Ljubljane, na prometni ulici, se ugodno prodaja. Pojasnila daje: Franc Schantel, realitetna pisarna, Ljubljana, Mestni trg 18. 211

HISA v Kozini, pripravna za trgovino, gostilno, urade, se prodaja. Pojasnila daje pisarna odv. dr. Slavika v Trstu. 212

KLAVIR se prodaja v Vižovljah št. 12, pri Nabrezini, gostilna Blazina. 203

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Zdravnik na razpolago. Dobra postrežba. Govori slovensko. Tajnost zjamčena. Slavec. Via Giulia 29. 64

SOBO, opremljeno in zračno, išče pri mirni družini v Barkovljah višji uradnik. Ponudbe pod »Mir« na upravo.

SINGER-jev šivalni stroj, zjamčen 20 let, se prodaja na obroke. Kupujejo se stari stroji. Acquadotto 60. 207

HISA, pripravna za rokodelsko obrt, v Gabrijah št. 9 (št. majel), se prodaja po ugodni ceni. 206

ZAHVALA

Podpisana se tem potom najiskreneje zahvaljuje vsem sorodnikom, prijateljem in znancem ter onim, ki so prišli od blizu in daleč, kakor tudi onim, ki bi radi prišli, pa so bili zadržani, da počaste spomin in spremijo do hladnega groba zemeljske ostanke naše nepozabne

Marijanke Kodrič

TRST, 11. februarja 1925.

Zalujoča družina: KODRIČ.

BELI TEDEN ÖHLER

se nadaljuje

SAMO še 3 DNI

in konča nepriključno v soboto 14. t. m.

PORABITE PRILIKO teh zadnjih dni, da si nakupite tekočega in prvovrstnega blaga po pravih reklamnih cenah.

PERILO NA METER

Madapolan	znamka „Adria“ za domačo porabo, 75 centimetrov	L 2'90	Platno	kosmato, za spodnje hlače za prc „Jacquard“ satinirano, 150 cm	L 6'80
Madapolan	Islandski 80 cm	3'90	Platno	64x64 „Jacquard“ satinirano, 150 cm	10'50
Platno Record	75 cm	3'40	Prtiči	64x64 „Jacquard“ satinirano, 150 cm	3'30
Platno Madonna	75 cm	3'60	Platno	za prc, barvano, za domačo uporabo, 150 cm	11'—
Platno Madonna	debelo 80 cm	4'40	Brisače	crépe, z robom	3'10
Jajčja lupina	Reclam za fino žensko perilo za juhe, izključna znamka	4'20	Brisače	iz gobastega blaga	3'20
Platno Reclam	naše trdke, 150 cm	7'90	Brisače	iz gobast. blaga, kockane	6'20

Omejena množina

MADAPOLAM extra 80 cm, naša izključna prodaja, I. vrsta, v pečah po 10 metrov po L 29,— vsaka

ŽENSKO PERILO

Srajce	ali hlače chiffon, delane z ajourjem, moderne	L 7'50	Srajce	ali hlače chiffon, I. vrsta, fino vezene	L 11'50
Srajce	ali hlače chiffon z ajourjem in filetom	8'50	Srajce	nočne, moderne, z ajourjem	16'—
Srajce	ali hlače chiffon, vezane fine	9'50	Srajce	nočne chiffon, vezene, vložki, imitacija fileja	19'—
Srajce	ali hlače chiffon, iz najfinjšega batista z ajourjem in okraski	10'50	Srajce	nočne, batist, z ajourjem in vložki	20'—

50% popust na raznih kosih ženskega perila iz batista, lana in svile.

MOŠKO PERILO

Srajce	izborne vrste, s svetlim prsnikom	L 25'—	Nočne srajce	jako fine, z robom razni vzorci po	L 28'75
Ovratniki	dvofni, trdi, v vsch oblikah	2'70	Spodnje hlače	kratke à L 9'80 dolge	14'50
Ovratniki	mekhi, najfinjši, v vsch oblikah	1'90	Naramnice	svilene, s kostjo L 7'50 in	5'80
Cache-col	bela svila	9'80			

POSEBNA PONUDBA

Partija BELIH SRAJAC, moških, prsnik piquet, najfinjša tkanina, namesto po normalni ceni L 35,— po L 22 90

ROBCI

Robci	ženski, iz batista ali madapolna z ajourjem	L 7'50	Robci	moški, z ajourjem 41x41 cm po L 1'20, 43x43 cm	L 1'45
Robci	ženski, 7 ajourjem, lepo vezani	9'90	Robci	moški, obrobjeni, im. lana 41x41 cm	1'30
Robci	moški, z barvanim robom	8'80	Robci	otroški, z lepimi slikami močni	7'50

PLETENINE

Maja	(podsuknjica) najboljšje vrste z rokavi ali brez teh	L 5'80	Combinez	(maja in hlače) bom-baževina)	L 16'—
Maja	(podsuknjica) iz najfinjšje volne	14'90	Combinez	(maja in hlače) pristna volna	26'—
Calottes	(ženske hlače) jako dobra vrsta	8'90	Majice	(maja in hlače) pristna volna	39'—
				za novorojenčke in otroke volnene, L 2'90, bombažaste	1'50

PO ZNIŽANIH CENAH

Otroške pletenine za prehodno sezijo. — Perilo za novorojenčke in otroke.

ROKAVICE

Rokavice	ženske iz najboljšje kože, bele	L 11'90	Rokavice	moške, glase, bele plesne	L 19'50
----------	---------------------------------	---------	----------	---------------------------	---------

Oglejte si izložbena okna, ki so umetniško opremljena in porabite priliko predno pridejo v veljavo nove, močno povišane cene.

ÖHLER

Corso V. E. III. 16 TRST Corso V. E. III. 16

Dokazi Rasputinovih morilcev

Morilčevno pismo carici.

Knez Jusupov, prof. Sumarokov-Elston piše carici o tistem usodnem večeru takole:

„Cesarstvo Velikarstvo! Izpolnjuječ takoj Vaš ukaz, Vam sporočam, kaj se je zgodilo včerajšnji večer pri meni, da tako ovržen strašna smrti proti meni. Povodom avovseha (tradicionalno praznovanje o priliki preselitve v novo stanovanje) sem prišel v večerjo, na katero sem povabil svoje prijatelje in nekatere dame. Veliki knez Dmitri Pavlovič je bil tudi navzoč. Okrog polnoči me je poklical k telefonu Grigori Jefimovič (Rasputin) in me povabil, naj se popeljeva k cigankam. Odšel sem povabil rekoč, da imam doma povabilenec in vprašal sem ga, odkod me zove. Odgovoril mi je: „Ti hočeš pa preveč vedeti,“ nakar je pogovor prekinil. Skozi telefon je bilo slišati vse polno glasov. To je vse, kar sem tisti večer slišal o Grigoriju Jefimoviču. Nato sem se vrnil k svojim gostom in jim povedal vsebino pogovora, kar j dalo mojim prijateljem povod za nekatere neumestne pripombe. Velikarstvo pač veste, da je bilo ime Gregorija Jefimoviča v nekaterih krogih zelo ne priljubljeno. Okoli treh ponoči so moji prijatelji vstali od mize in ko sem se od velikega kneza in nekaterih dam poslovil, sem se z drugimi podal v svoj kabinet. Hkratu se mi je zazdelo, da je neke v bližini počil strel. Poklical sem lakajja in mi velel, naj poišče, kaj se je zgodilo. Vrnil se je takoj in sporočil: „Nekateri so čuli strel, toda nihče ne ve, odkod.“ Nato sem se podal osebno na dvorišče ter vprašal služabništvo in redarja, kdo je streljal. Hišni čuvaji so mi rekli, da po pili čaj v dvorščici (vrtarjevo stanovanje), čuvaj pa je rekel, da je pač slišal strel, ne more pa povedati, kdo je streljal. Šel sem domov ter velel pozvati redarja; telefoniral sem vsrčno Dmitriju Pavloviču, da ga vprašam, če je on streljal. Odgovoril mi je v smehtu, da je oddal nekaj strela na hišnega psa, ki je šel od mene, pri čemur da je ena dama omedlela. Ko sem mu omenil, da je streljanje vzbudilo pozornost, mi je odgovoril, da to ni mogoče, ker ni bilo nobenega v bližini.

Pozval sem lakajja in sem sam šel na dvorišče, kjer sem res našel pri vratih enega svojih dvorščinskih psov mrtvega. Ukazal sem, naj pokoplje psa v vrtu.

Ob štirih so se vsi gostje odpravili domov, jaz pa sem se vrnil v palačo velikega kneza Aleksandra Mihajloviča, kjer sedaj stanujem. Naslednjega dne, to se pravi danes zjutraj sem zvedel, da je Grigori Jefimovič izginil in da se ta okolnost spravlja v zvezo z mojo večerno prireditvijo. Tudi sem zvedel, da govore, da so me v pretekli noči videli pri njem in da se je odpravil z menoj. Vse to je preosta laž, zakaj ne jaz ne gostje nismo šli večer iz hiše. Končno govore, da me je prosil, naj ga predstavim Irini (žena piščeva), ker bi jo rad poznal. To je res, ker ko sem ga zadnjič videl, me je prosil, naj ga predstavim Irini in vprašal me je, če je Irina v mestu. Odgovoril sem mu, da se moja žena nahaja na Krimu in se ne vrne pred 15. 16. decembrom. Na 14. zvečer sem prejel brzopetno od Irine, v katerem mi sporoča, da je bolna in me prosi, naj pridem k njej skupaj z mojnimi brati, ki odpotujejo nočjo.

Velikarstvo, težko mi je najti primernih izrazov, s katerimi bi povedal, kako hudo so me zadeli ti dogodki in kako gorostasno so obtožbe, ki se dvigajo proti meni.

Ostajam Vašemu Velikarstvu globoko adani Feliks.

Caričin odgovor.

Listek carice Aleksandre knezu F. F. Jusupovu, profu Sumarokovu-Elstonu. (Listek je pisan s svinčnikom; naslov ni označen.)

„Nihče nima pravice moriti. Vem, da bo vest marsikoga grizla, zakaj v to zadevo ni zapleten samo D. P. (veliki knez Dmitri Pavlovič). Strmim nad Vašim pismom.“

30. decembra 1916.

Obteževalne priče proti knezu Jusupovu. Rasputinov prijateljica Marija Jevgenievna Golovin je podala sledečo izjavo: 16. decembra t. l. (1916) sem prišla v Rasputinovo stanovanje okrog polnoči in sem ostala do 10h zvečer. Tega dne ni Grigori Jefimovič nameraval zvečer ven. Ker pa se je že zjutraj počutil nemirnega, je rekel, da se nekam popelje, ni pa povedal kam. Okrog 10 zvečer sem se podala domov. Večina svojih moških obiskovalcev je Grigori Jefimovič nazival z „malenkimi“. Z besedo „malenkimi“ pa sem jaz nazivala kneza F. F. Jusupova. Do tega pa je prišlo na ta-le način: ko se je Jusupov nahajal nekod z Rasputinom v mojem stanovanju, so me vprašale Rasputinove hčere, kdo je to in jaz sem odgovorila da je to moj mali (malenk) prijatelj. Pred petimi leti sta se Jusupov in Rasputin seznanila v mojem stanovanju, pozneje sta se videla še enkrat ali dvakrat v mojem stanovanju.

Letos (1916) sta se Rasputin in Jusupov sestala v mojem stanovanju v novembru. Knez Jusupov se je peljal dvakrat z menoj k Rasputinu: proti koncu novembra in prvi dni v decembru tega leta (1916). Vsakičkrat se je ustavil po eno uro. Jusupova je bolelo v prsih, zato sem ga pregovorila, da je šel z menoj z Rasputinom. Nekod je Rasputin v moji navzočnosti prosil kneza Jusupova, naj ga pelje k cigankam. Ko sta mi torej 17. decembra Rasputinovi hčeri po telefonu sporočili, da se je Rasputin v tisti noči s knezom odpravil, sem ju pomnila rekoč, da mi v zvezi s tem delati skrbi. Takoj sem domnevala, da sta se odpravila k cigankam (nočni lokal).

Najbolj obteževalna je izpoved neke Rasputinove služkinje, ki pripoveduje: „Okrog 11 ure zvečer sta se podali Rasputinovi hčerk Marija in Varvara kakor tudi njegova nečakinja Ana Nikolaevna

Rasputin k počitku. Rasputin pa je ležal oblečen in obut na postelji. Vprašala sem ga, zakaj se ne vleče, nakar mi je odgovoril: „Danes imam še neko pot.“ S kom? sem ga vprašala in odgovoril mi je: „Z malenkimi, pride ponoči.“ Nato mi je ukazal, naj grem spat. Tedaj je nekdo pozvonil, Rasputin je šel sam odpirat. Vstopil je knez Jusupov. Kakšen plašč in kakšno kapo je nosil, ne vem, toda jasno sem spoznala njegov obraz. Tudi ne vem, če si je potegnul ovratnik sukne pod vrat. Kmalu nato je Rasputin odšel skozi kuhinjo ven in mi s pritajenim glasom rekel, da je glavni vhod zaprt in da pojde ven skozi stranski vhod, koder se misli tudi povrniti. Od tedaj nisem več videla Grigorija Jefimoviča. 17. decembra je prišla v Rasputinovo stanovanje tajna policija ob 8h zjutraj in začela vse zaslišavati. Vprašanje: „Kje je Grigori Jefimovič?“ je vse njegove zobe vzemirilo. Ob 11 je prišla gospa Golovin in rekla, naj se počaka še do 12h. Nato je odšla, rekoč, da bo vse zvedela in se kmalu vrne. Ob 1 je gospa Golovin spet prišla ter povedala, da je Jusupov rekel, da on ni prišel po Rasputina. Ko sem jo vprašala, čemu je tajil, je rekla, da sem se najbrže motila. Nato je odšla. Zunanji znaki kneza Jusupova so: zelo visoke rasti, koščene postave, ozkega obraza, raven nos, temni lasje, nič brk, a pod očmi globoki kolobarji.

Ti dokazi so bili že dovoljni za takojšnje postopanje proti krivcem, toda kakor rečeno, se je vsa zadeva potlačila. Na dvoru so se pač prepričali, da bi bilo nevarno dregati v to zadevo, ki bi bila utegnila zamajati tudi carjev prestol. Vkljub temu pa se je strašna sodbja bližala z naglimi koraki, v ruski vodilni družbi ni bilo sposobnih in poštenih ljudi, da bi zaustavili razpad.

Gospodarstvo.

GLAVNI PREDPISI O DELITVI SKUPNIH ZEMLJIŠČ.

Gorkič France.

V svojem članku „O delitvi skupnih zemljišč“ v lanskem Gospodarskem vestniku sem v velikih obsevih naslikal, kako so ta zemljišča nastala in kdo je upravičen deležnik na skupnem vrtiku. Omenil sem, da ono, kar je v tem pogledu veljalo prej, velja še vedno tudi sedaj: nobena delitev se ni izvršila in se tudi v bodoče ne bo smela izvršiti, dokler ni povsem točno in na nedolga roka ugotovljeno, kdo je upravičen deležnik.

Predpisi, po katerih se pri delitvi postopa in ki veljajo za bivšo gorisko deželo ter za priključeni del kranjske in koroške pokrajine so v glavnem sledeči:

Vse delitve skupnih zemljišč se morajo izvršiti ali urediti po tozadevnih določbah državnih zakonov, ki veljajo za dotične pokrajine. Z delitvijo se odstopijo deleži prej skupnega zemljišča deležnikom v popolno last in svobodno posest.

Koliko vrst delitev je?

Delitev mor biti splošna, nadobna ali pojedina. Splošna delitev skupnih zemljišč je njih delitev a) med bivšimi gosposkami na eni in občinami ali bivšimi podložniki na drugi strani (pri nas je to že skoro povsod izvršeno), b) med občinami in občinskimi oddelki (tudi takih slučajev je malo več pri nas), c) med občinami ali občinskimi oddelki na eni in skupno posestnikov hiš s posebno ustanovno pravico, s skupno kmetov itd., na drugi strani (tudi pri nas je to v poštev v naših krajih) in d) med eno ali več poljedelskimi skupinami (večinoma že izvršeno).

Nadobna delitev je nadaljna delitev skupnega deleža, ki je nastal pri splošni delitvi, ali pa delitev skupne zemljiške posesti sploh med posamezne upravičence deležnikov. In ti slučajji prihajajo skoro edino pri nas v poštev, posamezne skupine gospodarjev imajo pravico do vžitka na skupnem zemljišču in le med njimi mora zemljišče razdeliti.

Pojedina delitev je oddelitev in izločitev enega ali več soupravičencev do skupnega zemljišča, dočim ohranijo drugi soupravičenci še nadalje svojo skupnost. Tudi teh slučajev imamo v praktičnem življenju v naših krajih le malo. Sem bi lahko privedli eno slučajev, ko so bile hiše posameznikov zidane na skupnem zemljišču, vključeno na ime občine, in jih je vojna vžigala porušila. Lastniki takih stavb so morali napraviti precej potov, da so jim oblastva priznala povsem izjemno lastninsko pravico do dotičnega kosa zemljišča, ker drugače bi ne prišli do odškodnine.

Pomen delitve.

Pri ureditvi skupnih vžitnih pravic se morajo upoštevati in uveljaviti posebne navade in razmere, ki vladajo v vsakem posameznem kraju. Z ureditvijo se a) odločijo deleži, po katerih si morajo posamezni upravičenci deliti med seboj skupni vžitek, b) se poraja od časa do časa (paša, sekanje drv, pobiranje strelje, košnja sena itd.), ali pa b) se ugotovijo že obstoječe vžitne pravice in to po obsegu, kraju in načinu njih rabe, kakor tudi po času trajanja ali meri njih uživanja.

Katera zemljišča so skupna?

Pod skupnimi zemljišči v zmišlu se veljavnih predpisov razumejo sledeča zemljišča: a) glede katerih obstojajo skupne posesti in vžitne pravice med bivšimi gosposkami in občinami ali bivšimi podložniki, kakor tudi med dvema ali več občinami, b) ki jih skupno (ali tudi menjajno) uživajo vsi ali nekatere občani, eden ali več občinskih oddelkov, soseske, skupine kmetov itd., na podlagi svojega osebnega ali s posestvom odnosno s hišo združene deleža. Pri tem naj omenim, da spadajo v to vrsto izrečno tudi ona zemljišča, ki so se prej skupno živela, pa so prešla vsled fizične razdelitve v osebno last in posest, ako ni bila delitev dovoljena od pristojnega oblastva (prej delitveni odbor oziroma krajevni komisar za agrarne operacije), in ako delitev ni vpisana v zemljiški knjigi. Takih zemljišč je v deželi mnogo. Po nekod so skušali priti potom (tožbe valed priposrejevanja do vključitve lastninske pravice, a ni šlo, ker redni sodnik ni pristojen za reševanje te vrste sporov, dasi zakon izrečno pravi, da ostanjejo nedotaknjene pravice ki si jih je kdo pridobil vsled priposrejevanja. Zadevo more urediti le pristojno oblastvo, ki je vsled kr. odloka z dne 22. maja 1924 št. 751 krajevni komisar za ureditev občinskega prava, ne pa redno sodišče. Ona ob. zemljišča, ki spadajo k osnovnemu premoženju občine, ki pa jih ne uživajo občani neposredno, marveč jih občine izkoriščajo v prilog občinskemu premoženju s tem, da jih dajejo v zakup ali kako drugače, se ne prištevajo med skupna.

Kaj je skupno uživanje?

Pod skupnim uživanjem zemljišča razume mo: a) skupno uporabljanje sveta za vsako obdelovanje ali za pašo, b) skupno pridobivanje trave, trsa, lesa, listja, rušine, strelje, šote, itd. Pri tem ni razlike, če uživanje ni enakomerno, temveč različno po obsegu, času in načinu rabe ali pa po vžitnih deležih. Na zahtevo enega deležnika se more s privolitvijo vseh oblastva sprejeti v delitev tudi le njemu izključno pripadajoče zemljišče, le da je to koristno za povolno razdružbo skupnosti.

Od delitve izključena zemljišča.

Važno so tudi sledeče okoliščine, ki se morajo pri delitvah upoštevati in ki naj bodo tukaj izrečno omenjene:

Delitvi skupnih zemljišč, odmenjenih v razdelitvi, ki pa so po svoji legi izpostavljeni posebnim poškodbam ali ki se jih dajo posebna bremena, ki bistveno ovirajo delitev, se lahko od delitve izključijo. Med taka zemljišča spadajo posebno ona, ki so v razmerju z drugimi zemljišči izpostavljena veliko večji nevarnosti, da jih poškodujejo zasnji, zemeljski udovi, podmoli, ali povodnji, ali ki jih težijo tašva stvarna bremena, katerih vrednost je le s težavo do ločiti.

Katera dela se morajo z delitvijo izvršiti?

Istočasno z delitvijo in ureditvijo se morajo izvršiti tudi take skupne naprave, ki so potrebne, da imajo vsi deležniki, če le mogoče, vsakrte služnosti prosti dohod do svojih deležev, da morejo ta zemljišča pravilno gospodariti (izrabljati in izvrševati urejene pravice gotovo in namenu primerno. Proti takim ukrepom morejo ugovarjati stranke, ki niso deležniki, le takrat, ako bi jim iz tega izvirala občutna škoda.

O pristojnih oblastvih.

Oblastvi, ki so danes pristojna razpravljati delitvene zadeve, so a) kr. komisar za ureditev občinskega prava kot prva stopnja in b) prizivno sodišče v drugi stopnji. V izvrševanje poslov se kr. komisarju prideli primerno število sodnikov ali upravnih državnih uradnikov ter po potrebi strokovno in tehnično izvežbano osebje. Ker izvršuje komisar posle sodni in upravne narave, je to neobhodno potrebno. Proti ukrepom komisarja je mogoče ugovor na prizivno sodišče v roku 60 dni po dostavitvi. Prizivno sodišče more ukiniti izpodbijane sklepe. Ti oblastvi sta upravičeni tudi razpravljati in odločati o sporih, ki nastanejo med deležniki o posesti ali lastninski posameznih delov zemljišč; dalje razpravljanje in odločanje o morebitnih odpravih za uživanje zemljišč ali njih posameznih delov. Važna je določba, da spadajo pred rednega sodnišča še vedno spori o lastni ali posesti nepremičnine s katere posestjo je združen delež na skupnih zemljiščih ali vžitna pravica, četudi je že nastopila pristojnost prej omenjenih oblastev. Komisar pa mora poskusiti poravnano, ako niso ti spori še pred rednim sodnikom.

Kdo je deležnik pri delitvi?

Prehajam k točki, ki bo najbolj zanimala posestnike v prizadetih krajih, namreč, kdo je deležnik. Za deležnika v zmišlu zakona veljajo: a) oni, ki posedujejo skupna zemljišča, b) oni, ki imajo pravico udeleževati se skupnih vžitkov, izvirajoč iz tega, da pripadajo do uživanja upravičeni skupnosti nekdanjih podložnikov, upravičeni občanov ali članov upravičenih vrst oziroma skupini upravičencev do uživanja menjalnih zemljišč, bodisi da temelji ta pripadnost na osebnem svojstvu ali na lastninski posesti druge nepremičnine, c) oni, ki dejanski prejemajo donosne prebitke, ki preostajo, čim se je zadostilo zahtevam vžitnih upravičencev in d) občine, tudi če niso dani pod a), b), c) naštetih pogojev, ako so vpisane v zemljiški knjigi kot lastnice zemljišč, ali ako plačujejo občine za ta zemljišča davke čeravno niso vpisane v zemljiški knjigi kot lastnice.

Pri delitvi ima vsak deležnik pravico zahtevati, da se mu pripozna tak delež celotnega vžitka, ki je po kakovodni in površini primeren razmerju njegove dosežane pravice v primeri s pravicami drugih deležnikov. Iz tega se da jasno sklepati, da nimajo vsi občani brez izjeme pravico do skupnih zemljišč. Dokazati morajo, da se nahajajo v enem prej naštetih položajev.

Pravice tretjih oseb.

Tretje osebe, ki so vključene na zemljišču, ki se je sprejelo v delitev in ureditev, ali na tuji vžitni pravici, ki obremenjuje to zemljišče, ali pa na zemljišču, s čigar posestjo je združena vžitna pravica, ne morejo ugovarjati ali ovirati delitve.

Pravice tretjih oseb, ki so vključene samo na vžitno pravico v delitev sprejete zemljišča, se preneza po oddelene deleže, ki stopijo na mesto odpravljene vžitne pravice. Tekom delitvenega postopanja podanem izjavam in sklenjenim poravnavam ni treba iztrditve tretjih oseb in tudi ne odobritve od upravnih ali nadzorovalnih oblasti, ki bi bila drugače v tem oziru pristojna.

O prošnjah za pričetek delitvenega postopanja. Kdorkoli smatra, da mu pritičejo pravice do skupnega vžitka in s tem delež pri delitvi, mora najkasneje v roku dveh let, od kar je stopil odlok-zakon z dne 23. maja 1924 št. 122 v veljavo, to je do junija 1926, prijaviti svoje zahteve pristojnemu komisarju za likvidacijo občinskega prava, ki ga bo imenovalo ministrstvo za narodno gospodarstvo in ki potem ukrene vse nadohne za rešitev prijavljenih zahtev. Po preteku gorenjega roka ne bo mogel nikdo več zahtevati priznanja morebiti mu pritičajočih pravic.

V občinah, kjer so na splošno občani prizadeti, more prijaviti upravičeno skupno zahtevo upravičencev ali pa tudi skupina dotičnih upravičencev. Važno pa je posebno določilo, da se prijave smejo predložiti tudi pristojnemu okr. sodišču, da jih potem uradno dostavi komisarju. Ker komisarji do sedaj niso še imenovali, bi bilo po mojem mnenju previdno, da se te prijave vložijo že sedaj pri sodišču, da se tako v vsakem slučaju vzdrži dvoletni rok, ki ga zakon predvideva.

Na čigav račun pojdejo stroški delitve?

Tudi to vprašanje je važno, ker bodo delitveni stroški v nekaterih krajih ogromni. Novi odlok-zakon določa, da prevzame država na svoje breme znesek 800.000 lir v kritje stroškov za plačo komisarjem in njih uradništvo, za uradne prostore itd. Denar v kritje drugih stroškov (razprav, delitvenih načrtov, itd.) pa bodo morale predjuditi prizadete občine. Te zneske določi komisar, občinske uprave pa jih bodo morale naprej položiti pri pokrajinski blagajni.

V tej točki se novi predpisi razločujejo od prejšnjih, ki so izrečno določali, da gredo vsi stroški pri delitvah na breme države in prizadetih deležnikov. Zdi pa se nam, da bodo imele občine tudi sedaj pravico, porazdeliti predplačane stroške med upravičence pri delitvi, tega novi zakon izrečno ne omenja. Ne bi bilo umestno, da bi občinske blagajne nosile bremena, ki so napravljena v izključno korist

zasebnih koristi nekaterih občanov, a ne v interesu splošnosti.

(Gosp. Vestnik).

TRŽASKA KMETIJSKA DRUŽBA V TRSTU

ulica Raffineria št. 7 ima v zalogi: Semena: zelje zgodnje in pozno nemškega izvora, pesa rdeča Mamut in rumena Ecken-dorf, cvetoči karfiol, snežna kapa, špinat, redkvice rdečo okroglo, rdečo podolgasto in belo dolgo, zgodnji nizki grah, pesa salatne, solate, radica, čebulček, solatno peso, krmsko peso korenje ter druga vrtna in cvetlična semena.

Trave: laško ljuško, francosko pahovko, mačji rep in travniško bilnico.

Detelje: inkarnatno domačo in lucerno. Vsa semena so preizkušena in zajamčena, bodisi glede kaljivosti kakor tudi glede vrste. Skarje za obrezovanje, francoskega tipa.

Umetna gnojila: superfosfat, kalijevo sol, amonijev sulfat in čilski soliter.

Bisulfin, zdravilo za na spolovilih obolelo govejo živino.

Zamaške za steklenice, vehe za soda.

Šure za cepljenje trt z žico ter razne druge gospodarske potrebščine.

Krompir zgodnji rdeč ameriški in „Albona“ istrski izbran za seme sprejme Tržaska kmetijska družba v Trstu, ulica Raffineria 7. Za sadna drevesca in cepljene trte sprejema naročila.

DAROV

Pri sestanku novega in starega odbora Zavarovalnice goveje živine v Borštu se je nabralo L 15 in 5 st. za „Solsko društvo“.

Gosp. Mente Simončič daruje za rešekajo svetojakobske šole Lit 20.—

Za Svetojakobsko podružnico „Solskega društva“ darujejo A. C. in Dr. N. po 20 Lir; v DKD. se je zbralo med gosti o priliki praznovanja Sv. Save Lit 59.60.

V Pazinu nabrano na polo L 5 za „Solsko društvo“. Srčna hvala!

Za svetovajnsko podružnico „Solskega društva“ so darovali:

Slavitelji 30letnice svetovajnskega Narod. doma, z včestvimi izkupičkom 5 dinarskega bankovca 227.— L, 1 Frank, 2x50 para in 2x25 para; Svetovni igralci „Japonske more“ pri tekmi 5.— L. Galarija potom Kerneva prvi 5 L, drugi in tretji Feroš 2 L, Smolian 2, Kernev Mihec 2, Boris 2, Jurkič Pino 5 in Khun Ivan 2 L.— skupni japonski dohodki 34 L. Nadalje so darovali: N. N. iz veselja, da je ostal stari odbor 10 L. M. N. 5 L, Mirušič Katarina 2, prepričajoča se Karlo in Riko 2, Strancar Franc 5, Ščuka Iv. 10, Kralj Marija 1, Sentjakobčanka 2, Sanci B 10, Dr. Sedmak 5, Vitez Marij stedičar 10, Presel Miro 2, Klun Danilo 1 in naša Jožica 0.80; skupno 65.80. Srčna hvala vsem!

Namesto cvetja na krsto pok. Albert-u Znidaršiču v H. Bistrici daruje družina J. P. iz Trsta Lit 30 „Solskemu društvu“.

Za storjeno mu uslugo potom pol. društva „Edinost“ daruje J. C. Lit 15.— „Solskemu društvu“. Srčna hvala!

Med darovi v 25 st. „Edinosti“ z dne 29. I. se je vrnila nehuja pomota, popravljamo v toliko, da daruje Gospodarsko podporno društvo v Trebbah 100 lir in ne 200 kot prvotno objavljeno.

Padričarji zbrani na Silvestrovo izlicitali 30 Lir za „Solsko društvo“. Za razbito špo na Padričah nabrali udeleženci L 13, da bo pa „uglihi“ dodal Justin Skrabčev še 2 liri skupno 15 L za „Solsko društvo“.

Mesto cvetja na grob blagopok. Marjanici Kodrič-evi daruje družina Kravos-ova L 10 za „Solsko društvo“.

V proslavo 25letnice veličast. monsg. Antona Kijder župnika v Barčovljah daruje „Rojanska družina“ Lit 25 „Solskemu društvu“. Da bi mogel po svoji skromni moči križati razčune kulturonošem kot so sen. Tolmci in drugi daruje g. Ivan Fiat, iz Milana Lit 25 „Solskemu društvu“. Srčna hvala vsem!

Potom ge M. O iz Kort pri Izoli nabrano na polo za „Našo dečo“ L 27. je „Solsko društvo“ prejela Lit 70 in 30 Dinarjev. Darujejo kakor sledi: Hubert Leiler, Hrušica, Bekar Rudolf Obrov, Kampjut Belar Obrov, po 10 Lir; Franc Leiler 30 Dinarjev, Trije neimenovani, Kastelic Franc Ukovič Amalija, Urbančič Ivan, vsak po 5 Lir, Planinšek Martin in Tomažič Jakob po 2 Lir; Tončič Ivanka, Leop. Ukovič, Ceglar Ivan, Cek Anton, Požar Josip, Ljubič Josip po 1 Lir skupno 70 Lir in 30 Dinarjev. Vsem cenjenim darovalcem, kakor marljivim nabiralcem srčna hvala!

Borzná poročila.

DEVIZE Amsterdam od 985.— do 980.—; Belgija od 121.— do 125.—; Pariz 129.90 do 130.—; London od 115.1 do 115.65; New York od 24.1 do 24.2; Španija od 340.— do 345.—; Švica od 466.— do 469.—; Atene od 38.— do 41.—; Berlin od 570.— do 580.—; Bukarest od 12.25 do 12.75; Praga od 7.10 do 7.16; Ogrska od 0.0330 do 0.0340; Dunaj od 0.0337 do 0.0347; Zagreb od 39.60 do 39.90.

VALUTA: Avstrijske krome od 0.0335 do 0.0345; dinarji od 39.40 do 39.80; dolarji od 24.05 do 24.15; novci po 20 frankov od 92.50 do 93.50 funt šterling od 115.35 do 115.5.

Cene na trgu Cavour

(Oddaja žla debelo) Česen 800-1000, pomaranče 100-150, kisle zelje 130-165, karfiol 100-160, kapus 100-120, čebula 120-180, fige (suhe) 220-230, solata 60-400, jabolka 100-200, krompir 60-85, hruške 90-280, paradižniki 220, radič 130-360, radič (rdeč) 200-280, špinata 100-220, grah 450.

Predno kaj nakupite, obiščite

Veliko skladišče pohištva

trvrke

ALESSANDRO LEVI MINZI

Via Rettori št. 1 — Via Macanton št. 7-13

Spalne sobe, obedne sobe, posamezni kosi pohištva v veliki izbi.

Prodaja samo na debelo

Kuhinjska posoda iz emajliranega železa, lesene pipe, s plutcem češkega izvora, luči in svetilnik, jedilnega orodja, ŠKAROV, VEDER prve vrste in po zmernih cenah, decimalnih mer za tekočino, strguli, mlinov za kavo, kotlov, ponev, ščipalk za perilo, likalnikov in vseh drugih hišnih potrebščin iz železa, cinka in pokositrenega železa. 161

FRATELLI LEDERER

TRST, Via G. Galatti 14 nasproti glavne pošte, TRST

Vinogradsko posestvo

obstoječe iz 2 in pol orala vinograda, 3 oralov nji v travnikov, 1 in pol orala gozda, četrt orala sadonosnika, lepe hiše (vile) s 4 sobami, verando, 3 kleti, stiskalnica, hleva za 3 glave živine, vse z opeko krito in v najboljšem stanju; 5 minut od cerkve in šole, pol ure od velike ceste in 1 uro od železnice oddaljeno. Cena Din. 250.000. Več se izve v realitetni pisarni Arzenšek & Comp., Celje, Kralja Petra cesta 22. (Slovenija). 174

ZOBOTEHNIČNI AMBULATORIJ

M. BIZJAK

sprejema od 9—13 in od 15—19

ob nedeljah in praznikih od 10—12

Trst, Viale XX Settembre 39, I.

(prej Acquedotto)

Telefon 25-41. 176 Telefon 25-41.

LEPO POSESTVO

v sredi lepega, prometnega trga ob železnici, blizu mesta Celje, se radi izselitve proda. Posedstvo obstoji iz lepe enonadstropne hiše z 8 sobami, pripravn za vsako trgovino, veliko gospodarsko poslopje itd. Zraven 2 in pol hekt. vrta, sadonosnika, nji v travnikov, vse arondirano. — Več se izve v realitetni pisarni Arzenšek & Comp., Celje, Kralja Petra cesta 22. (Slovenija). 173

ALOJZI POVH

urar in zlatar

Piazza Garibaldi 2